



Družbena samozaščita

Ko po letu dni ocenjujemo izhodišča 13. seje predsedstva CK ZK Jugoslavije o nalogah in uresničevanju družbene samozaščite, lahko danes ugotovljamo, da družbena samozaščita že postaja sestavina našega celotnega samoupravnega sistema in razvoja družbenopolitičnega delovanja, kar je naš neposredni cilj v podružbljanju varnosti.

Tako smo skoraj v celoti presegli razprave, ki so ostajale na ravni načelnega pojmovanja sistema in vloge družbene samozaščite v sistemu samoupravljanja in razrednega pomena podružbljanja varnosti. Dalje smo s politično aktivnostjo prenesli vsa vsebinska in organizacijska vprašanja uresničevanja družbene samozaščite v neposredna samoupravna okolja, pri čemer pomeni zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah, jasno normativno opredelitev glede temeljnih vsebinskih in organizacijskih načel družbene samozaščite.

V občinah in mnogih krajevnih skupnostih ter tozidih so že ustanovili skupna telesa za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, kar omogoča nedeljivo odgovornost nosilcev družbenopolitičnih, samoupravnih in oblastnih funkcij za stanje in ukrepe na področju obrambnih priprav in varnostnih razmer, dalje večjo usklajenost delovanja v obrambi in zaščiti naše družbene skupnosti kot celote in njenih posameznih delov in končno, odvisnost samozaščitnega ravnanja in varnostnega ukrepanja od volje in odločitve samoupravnih organov oziroma delavcev v tozidih in krajanov v KS.

V občinah, KS in OZD se je okrepila odgovornost družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov za stanje na področju varnostnih razmer. Večja je tudi njihova skrb za akcije in ukrepe, katerih namen je izgrajevanje stabilnih varnostnih razmer.

V KS in tozidih sedaj že ustanavljajo narodno zaščito, ki pomeni poseben prispevek k podružbljanju in učinkovitosti naše varnosti. Pomembno je ugotoviti, da so formiranje narodne zaščite ljudje dobro sprejeli, da so pripravljeni v njej sodelovati in da so posamezne enote že imele priložnost uspešno izkazati se.

Celotna družbenopolitična aktivnost je prispevala k večji konkretizaciji samozaščitnih nalog in ukrepov v mnogih okoliščinah, kjer so doslej še vedno čakali, da bodo zgolj državni in strokovni organi ter službe urejali in odpravljali njihove varnostne probleme, skrbeli za spoštovanje samoupravnih pravic, za varnost ljudi, za nedotakljivost družbenega in zasebnega premoženja idr.

In končno, samozaščitna aktivnost na vseh ravneh je prispevala k večji stabilnosti varnostnopolitičnih razmer in k zmanjševanju družbeno škodljivih pojavov v naši republiki, kar ugotavlja v svojem poročilu tudi predsedstvo SRS.

Vse to velja v pretežni meri tudi za Iskro, kjer bodo morali funkcijo družbene samozaščite še bolj neposredno prevzeti samoupravni organi ter njihovi odbori za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito. D. Ž.

Iskra na Elektro '77 v Moskvi

V moskovskem parku Sokolniki so v četrtek, 23. t. m. zaprli eno največjih mednarodnih razstav elektrotehnike na svetu, razstavo „Elektro 77“, ki so jo svečano odprli 9. junija.

Prva tovrstna razstava Elektro 72 je bila pred petimi leti in v teh petih letih je elektrotehniška industrija tako v svetu kot v sami deželi gostiteljici, Sovjetski zvezi, nedvomno napravila ogromen razvoj naprej. Poleg tega pa je bil moskovski junij 1977 zelo pomemben tudi za elektrotehnike vseh dežel: hkrati z mednarodnim pregledom svetovnih dosežkov elektrotehnike je v Moskvi začel z delom tudi velikanski zbor znanstvenikov — svetovni elektrotehniški kongres pod geslom „Sedanost in prihodnost elektrotehnike“. Prav tako pa je bila v tem mesecu, tudi v Moskvi, plenarna seja mednarodne elektrotehniške komisije, na kateri so se zbrali specialisti, da bi preučili vprašanja standardizacije elektrotehniške opreme.

Že bežen sprehod po razstavi, ki se je udeležilo kar 23 držav z več kot tisoč razstavljalci, prepriča obiskovalca, da je bilo v Moskvi zares moč videti prav vse, kar je bilo doslej novega na elektrotehniškem področju pa naj gre pri tem tako za fundamentalne raziskave kot aplikacijo le-teh. Med razstavljalci najdemo v glavnem najrazvitejše dežele sveta, tako so bile poleg gostiteljice tu v lastnih paviljonih ali pa skupaj z drugimi, še Avstrija, Belgija, Bolgarija, Anglija, Madžarska, vzhodna Nemčija, Indija, Španija, Italija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Romunija, Združene države Amerike, Finska, Francija, zahodna Nemčija, Čehoslovaška, Švica, Švedska, Japonska in seveda tudi Jugoslavija.

Jugoslavija je to pot razstavljala kar v dveh paviljonih, v paviljonih št. 20 in 21, v katerih je našlo svoje mesto kar 18 jugoslovanskih proizvajalcev s področja elektrotehnike, med njimi seveda tudi naša Iskra, ki je to pot razstavljala v družbi Gorenja-Sever iz Subotice, Dalekovoda iz Zagreba, Združene jugoslovanske kablovske industrije iz Beograda, TEP iz Zagreba, IMP iz Ljubljane, Industrije elektroporcelana iz Arandjelovca, Croatie iz Zagreba, Minela iz Beograda, Rade Končarja iz Zagreba, TT-TEŽ iz Za-

greba, TSN iz Maribora, Cera iz Čačka, Ivana Šikića iz Zagreba, Elektromontaže iz Ohrida, Elektroosijeka iz Osijeka, Elkoma iz Maribora in Energoinvesta iz Sarajeva.

Poleg čisto razstavnega in seveda tudi komercialnega značaja razstave Elektro 77 so na njej potekala tudi znanstvena predavanja strokovnjakov iz dežel—razstavljalck, kar je vsekakor dajalo moskovski razstavi še posebne razsežnosti in možnosti obiskovalcem, da se seznanjajo z najnovejšimi dosežki in problemi sodobne elektrotehnike.

V četrtek, 16. junija, je bil na razstavi jugoslovanski dan, ki sta se ga udeležila tudi predsednik zvezne gospodarske zbornice Ilija Vakić in naš veleposlanik v ZSSR Jože Smole. Ob tej priložnosti je bila tudi vrsta znanstvenih predavanj, med njimi sta predavala tudi dva Iskra in sicer je ing. Jože Unk govoril o predlogu načrta dispečerskega in avtomatskega telefonskega omrežja za sovjetsko elektrogospodarstvo, medtem ko je ing. Miro Valant govoril na temo 3 12 F — E 12-kanalni visokonapetostni sistem za telefonske zveze po daljnovodih.

Vsekakor je bila Elektro 77 druga tovrstna in velika demonstracija napredne svetovne elektrotehnike v Moskvi. Skupno s kongresom, na katerem so obravnavali probleme elektrotehnike na temelju zadnjih dosežkov fundamentalnih in aplikativnih ved, je vsekakor sama razstava poslužila kot zgled uresničevanja temeljnih smeri tehniško-znanstvenega napredka v elektrotehniški industriji različnih dežel. Elektro 77, ugašena na isto geslo kot kongres, to je na sedanost in prihodnost elektrotehnike, je bila torej usmerjena na prikazovanje načelno popolnoma nove tehnike. Tako smo lahko na njej videli med drugim kriogeni turbogenerator, termojedrsko napravo „Tokamak“, visokoproduktivne avtomatizirane komplekse, močne elektropeči na plazmo in ne navsezadnje tudi Iskroino kvazikomputersko elektronsko avtomatsko telefonsko centralo Iskro-Metaconta 10 C, ki jo Iskra prav zdaj postavlja v Moskvi in predstavlja nedvomno trenutno zadnjo besedo znanosti in tehnike na tem področju v svetovnem merilu.

Dušan Željeznov

Ugodni prodajni rezultati plod konjunktura in prizadevnosti delavcev

ISKRA COMMERCE, TOZD DOMAČI TRG

Po izredno uspešnem poslovanju v letošnjih prvih treh mesecih je temeljna organizacija Domači trg v Iskri Commerce nadvse ugodno končala tudi poslovanje v prvih petih mesecih. Nikakor pa niso zadovoljni z ostanikom dohodka, ki je precej manjši kot so načrtovali. O teh uspehih in problemih smo se pogovarjali s pomočnikom direktorja TOZD Domači trg Francetom Borkom.

Pisali smo že o uspešni realizaciji v temeljni organizaciji Domači trg. Kljub temu pa ne bo odveč, če še enkrat objavimo nekaj števil iz trimesečnega poslovanja. Od skupnega letnega plana te temeljne organizacije, ki znaša milijardo 946 milijonov dinarjev, so v prvem četrtletju realizirali 481 milijonov dinarjev, kar je 25 odstotkov letnega plana, v primerjavi z enakim obdobjem lani, pa je bila realizacija višja kar za 40 odstotkov. V okviru temeljne organizacije je v prvem četrtletju najbolje poslovala Domača nabava z 28 odstotki, trgovska mreža in servis pa sta dosegla 22 oz. 23 odstotno plansko realizacijo. Zanimiv je tudi podatek, da je malo prodaja poslovala kar za 45 odstotkov bolje kot v enakem obdobju lani. V zvezi s tem je France Borko poudaril, da je omenjeno povečanje še toliko vzpodbudnejše, če vemo, da so ga dosegli s skoraj istim številom zaposlenih in z istimi prodajnimi zmogljivostmi. In pri vseh teh vzpodbudnih rezul-

tatih pa v Domačem trgu nikakor ne morejo biti zadovoljni z ostanikom dohodka ob pregledu poslovanja po (Nadaljevanje na 2. strani)

PROGRAM PROSLAVE DNEVA BORCA IN DNEVA ISKRE

- od 8. do 10. prihod udeležencev proslave na prireditveni prostor
- na prihodno igranje godba na pihala
- ob 10. uri pričetek proslave z državno himno
- pozdravni nagovor predstavnika Avtoelektrike
- pozdravni govor predstavnika skupščine občine Nova Gorica
- pozdravni govor predstavnika SOZD Iskra
- pozdravni govor predstavnika ZB SOZD Iskra
- slavnostni govor Andreja Verbiča, predsednika Gospodarske zbornice Slovenije
- podelitev nagrade in priznanj Iskre
- pozdravno pismo tov. Titu
- kulturni program z nastopom moškega zbora „Srečko Kosovel“ iz Ajdovščine, moškega zbora „Ciril Šilic“ iz Vrtojbe, moškega zbora Elektromehanike iz Kranja
- zabavni program s plesom
- taborni ogenj

Panorama Nove Gorice.

Nova Gorica čaka pripravljena

Le še dobrih sedem dni nas loči do 2. julija, do naše proslave dneva Iskre, dneva borca, ki bo tokrat, kot že veste, v Novi Gorici. V prejšnjih številkah našega glasila smo že obširno poročali o tem in onem v zvezi s proslavo, vendar ne bo odveč, da napišemo tudi danes še nekaj o pripravah, oz. o tem, kako bo na tem našem tradicionalnem srečanju.

Po vaših prijavah sklepamo, da nas bo vseh skupaj preko deset tisoč. Veseli smo sprejeli to vest, saj bi vas radi sprejeli še več, vendar vemo, da ima marsikdo druge načrte, svoje opravke. Nič ne de, boste pa vi povedali vašim sodelavcem, kako ste se počutili v najmlajšem slovenskem mestu, kako bo uspela proslava.

Prireditveni prostor je v samem centru Nove Gorice. Ob široki ulici, ki ji pravimo Novogoričani magistrala, je skupščina občine Nova Gorica, tik zraven nje, poslopje novogoriške podružnice Ljubljanske banke, poleg nje pa hotel Argonavti, viden že od daleč zaradi svoje nenavadne konstrukcije in rumene strehe. Zakaj vam to naštevamo? Zato, ker se za temi stavbami odpre pogled na velik zelen prostor, zasajen s topoli in bori in prav tu bo naša proslava, prav tu se bomo srečali. Ta prostor je, že „izproban“ in je že pokazal vse svoje dobre lastnosti, zato smo prepričani, da se boste v njem tudi vi dobro počutili.

Samo nekaj besed o vašem prihodu v Novo Gorico, o parkiranju. Tisti, ki ste se odločili za vožnjo z vlakom, boste morali pešati 10 minut do prireditvenega prostora. Ostali udeleženci proslave, ki boste prišli z avtobusi, boste izstopili na samem prireditvenem prostoru, avtobusi pa bodo odpeljali na parkirišče oddaljeno le 5 do 10 minut. Parkirišča so že določena, kje so, pa boste izvedeli ob prihodu v Novo Gorico, ob izstopu iz avtobusa. Tudi za osebne avtomobile smo poskrbeli in sicer v neposredni bližini prireditvenega prostora, točneje po novogoriških ulicah. Za ta dan so nam obljubili prijazni Novogoričani, da bodo umaknili svoje jeklene konjičke in prepustili prostor vam.

Se to, da ne pozabimo. Dva kilometra pred Novo Gorico, pred gostilno Šterk boste opazili veliko napisno tablo, ki bo usmerjala voznike osebnih avtomobilov desno skozi Kromberk, avtobuse pa levo skozi Rožno dolino. To smo morali urediti zaradi gneče osebnih avtomobilov, ki čakajo v Rožni dolini na meji za odhod v Italijo.

Pred skupščino občine boste dobili vrečko z litrom belega ali črnega vipavskega vina, lepo skodelico za golaž, pribor in kruh. Z golažem se boste okrepčali tik ob prireditvenem prostoru, kjer bo tudi voda, da boste lahko skodelico oprali.

Ob 10. uri bo uradni pričetek proslave, ki bo trajal približno eno uro, nato pa se bomo lahko zavrteli ob glasbi dveh priznanih ansambljev; lahko si boste ogledali Novo Gorico in njeno slikovito okolico, skratka, popoldanski program si bomo „določili“ sami.

Mnogi Iskraši še niste bili v Novi Gorici, zato smo organizatorji letošnje proslave poskrbeli, da bi iz našega mladega mesta odnesli čim boljše vtise. Po dosedanjih pripravah sodeč nam bo po vsej verjetnosti to tudi uspelo, seveda pa prepuščamo „zadnjo besedo“ vam, udeležencem letošnje proslave. Veseli bomo, če nam boste povedali svoje vtise, svoja opažanja. Torej, čez teden dni, v soboto, 2. julija, ob 10. uri nasvidenje v Novi Gorici. Kolektiv novogoriške Iskre, prebivalci Nove Gorice in okoličani vas nestrno pričakujemo.

Marko Rakušček

Iskra v Indiji

Kot smo lahko prebrali v dnevnem časopisu, je bila pred dnevi na obisku v Indiji delegacija jugoslovanskih gospodarstvenikov. Udeležila se je enajstega zasedanja medvladnega komiteja za ekonomsko sodelovanje med Jugoslavijo in Indijo. Vodil jo je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Anton Vratuša, med drugimi pa je bil v njej tudi predstavnik Iskre — svetovalec v temeljni organizaciji Zunanji trg v Iskri Commerce Dojčin Jelić. Zasedanje je bil prvi stik uradnih ekonomskih strokovnjakov obeh nevrščenih držav po vladnih spremembah v New Delhiju.

Za Iskro najbolj zanimiva ugotovitev je ta, da obstaja v Indiji velik interes za razširitev sodelovanja z Jugo-

slavijo na področju elektronike, tako glede nakupa sodobnih sistemov in naprav, kot za razširitev kooperacijskega sodelovanja med proizvajalci elektronskih elementov, naprav in sistemov. Ob tem velja zapisati, da ima Indija dokaj razvito lastno elektronsko industrijo. Po grobih ocenah zaposluje od 70.000 do 80.000 delavcev, njen lanskeletni bruto produkt pa je znašal približno 500 milijonov dolarjev.

Med pogovori, ki jih je imel Dojčin Jelić z indijskimi predstavniki so le-ti izrazili željo po tesnejšem sodelovanju z Iskro. Lahko se pohvalimo, da je Iskra v Indiji najbolj znana od vseh jugoslovanskih podjetij — po eni strani zaradi dosedanjega uspešnega sodelovanja s firmo Azian Electronics Limited iz Bombaya, po drugi pa zaradi informacij, ki jih imajo indijski predstavniki o Iskriini dejavnosti, dosežkih, itd. Vsekakor velja ta ugled še zadržati ali še bolj — okrepiti.

Indija se prav zdaj pripravlja na posodobitev lastnega telekomunikacijskega omrežja. Prav v ta namen je dobila tudi posojila od mednarodne banke za obnovo in razvoj v višini 80 milijonov dolarjev.

To posojilo bo porabila v prvi vrsti za modernizacijo komunikacijskih naprav, telefonskih in telegrafskih medkrajevnih central v večjih mestih, ter za posodobitev lastne proizvodnje na področju telekomunikacij.

V kratkem bodo razpisali tudi že licitacijo za nakup elektronskih telefonskih central. Te centrale odgovarjajo našemu tipu Metaconta 10-C. Zanimajo se za nakup desetih central različnih velikosti in namenov v vred-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Naloge komunistov

Zveza komunistov Slovenije bo tudi v prihodnje dajala reformnim procesom v vzgoji in izobraževanju kar največji poudarek, tako v svoji idejnopolični kot konkretni akcijski usmeritvi. V ospredju angažiranosti vseh komunistov v združenem delu bodo vsebinske spremembe programov vzgojnoizobraževalne dejavnosti, poglobljanje samoupravnih odnosov v njej ter napor za tesnejšo povezanost izobraževalne dejavnosti v enoten sistem združenega dela.

Za uresničitev teh reformnih nalog je potrebno stalno idejno, organizacijsko ter kadrovsko krepiti osnovne organizacije zveze komunistov v temeljnih organizacijah združenega dela v vzgoji in izobraževanju ter v gospodarstvu ter drugih družbenih dejavnostih. V okoljih, kjer še ni osnovnih organizacij zveze komunistov naj začnejo z idejnopoličnim delom za spreminjanje odnosov ter preseganje obstoječega stanja.

V vrstah zveze komunistov je nujno potrebno tudi povečati število delavcev s področja vzgoje in izobraževanja ter dijakov in študentov pedagoških šol. Organizacijsko, kadrovsko in idejnopolično pa je treba utrditi tudi osnovne organizacije zveze komunistov v prosvetno-pedagoški službi ter v strokovnih organizacijah. Da bi tudi v samoupravnih interesnih skupnostih uspešno vplivali na odnose v vzgoji in izobraževanju, se morajo komunisti v njih organizirati v aktivne ter preko njih zagotoviti stalno idejnopolično akcijo in redno spremljanje odnosov in uveljavljanje funkcij samoupravnih interesnih skupnosti.

Kot oblika delovanja zveze komunistov se morajo tudi bolj kot doslej uveljaviti aktivni prosvetni delavci v občinah ter postati mesto usklajevanja stališč in enotnega pristopa k vsem pomembnejšim vprašanjem s področja vzgoje in izobraževanja. Komunisti v vzgoji in izobraževanju morajo povečati svojo odgovornost za uspešno delovanje in krepitev ostalih družbenopolitičnih organizacij v lastnem okolju, še posebej zveze socialistične mladine, ki mora oblikovati idejnopolično napredno usmerjene in družbeno angažirane učence in študente.

Stalno preverjanje rezultatov reforme šolstva mora postati delovna metoda komunistov v združenem delu, ki bo zagotavljala kontinuiteto uresničevanja interesov delavskega razreda na področju vzgoje in izobraževanja ter nadaljnjo idejnopolično aktivnost ter krepitev vloge zveze komunistov.

Uresničitev teh sklepov terja postopno prehajanje iz sedanjega sistema v novi sistem, narekuje pa tudi hitrejšo uvajanje posameznih novih prvin tega sistema in opuščanje starih povsod in takoj, kjer so za to že ustrezni pogoji.

Na podlagi teh sklepov in stališč morajo komunisti v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih organizacijah združenega dela ter v samoupravnih interesnih skupnostih, v strokovnih organizacijah in upravnih organih, v gospodarski zbornici ter v komisiji izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za reformo vzgoje in izobraževanja nadaljevati s pričetim delom, s pripravo učnih programov ter ostalih pogojev in hitreje uresničevati kongresne zasnove reforme vzgoje in izobraževanja. Do naslednjih kongresov je treba izdelati kadrovsko-izobraževalne načrte, čimbolj uveljaviti osnove za nove družbenoekonomske odnose na podlagi zakona o združenem delu, oblikovati nove izobraževalne programe ter izdelati sistem usmerjanja dijakov in študentov v študij na osnovi predhodne prakse ter družbenih kadrovskih potreb ter v razne oblike permanentnega izobraževanja delavcev v združenem delu.

Komunisti v republiških, za vzgojo in izobraževanje pristojnih organih, skupaj z ostalimi odgovornimi dejavniki za vzgojo in izobraževanje kadrov so dolžni na osnovi teh sklepov in stališč dopolniti in zaokrožiti te usmeritve v notranje vsklajen ter dovolj konkretno razčlenjen celovit sistem usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji, sposoben, da se bo kot celota in v posameznih svojih delih prilagajal potrebam in zahtevam družbenega razvoja.

Organizacije zveze komunistov Slovenije naj o teh sklepih zastavijo široko razpravo ter se ustvarjalno vključuje v nadaljnje spreminjanje vsebine in odnosov na področju vzgoje in izobraževanja.

D. Ž.

Ugodni prodajni rezultati plod konjunktura in prizadevnosti delavcev

(Nadaljevanje s 1. strani)

prvih treh mesecih. Ostalo jim je le 241 milijonov dinarjev, kar je samo 14 odstotkov od vsote, ki so jo načrtovali za letos.

In kje so vzroki? Nikakor ne v materialnih stroških, niti v osebnih dohodkih, niti v pogodbenih in zakonskih obveznostih, pač pa je glavni vzrok v plačani realizaciji ali bolje rečeno v neplačani realizaciji, so pa seveda še drugi problemi, med nje pa naj uvrstimo predvsem problem plačevanja znotraj Iskre. Naš sogovornik je glede ostanka dohodka poudaril, da bo le-ta v polletnem obračunu gotovo uspešnejši, če bo delavcem te temeljne organizacije v Iskri Commerce uspelo urediti pota plačevanja med kupci in Iskro Commerce, kot tudi med Iskri-nimi proizvodnimi delovnimi organizacijami in Iskro Commerce.

Seveda bi lahko še naštevati mnoge številke iz poslovanja Domačega trga v prvem četrtletju, vsekakor pa je bil osnovni namen našega obiska pri tovarišu Borku ta, da nam postrže že s poslovnimi podatki za obdobje januar-maj. Realizacija celotne temeljne organizacije je znašala v petih mesecih 830 milijonov dinarjev, kar je za približno 16 odstotkov več, kot so

predvidevali v načrtu (722 milijonov). Od tega so dosegli največje povečanje v maloprodaji — 20 odstotkov, v domači nabavi 14 odstotkov in veleprodajnih skladiščih 10 odstotkov.

Maloprodaja je dosegla 40 odstotkov letnega plana, veleprodajna skladišča 37 odstotkov, domača nabava 48 odstotkov, temeljna organizacija pa skupno 38 odstotkov letnega plana.

Na uspešnost poslovanja v prvih petih mesecih še bolj opozorijo primerjalni podatki z enakim obdobjem lani. V maloprodaji so poslovali za 68 odstotkov bolje, v veleprodajnih skladiščih za 70 odstotkov, v domači nabavi za 60 odstotkov, temeljna organizacija kot takšna pa je poslovala za 69 odstotkov bolje, kot v lanskih prvih petih mesecih.

„Če pa pogledamo, pod kakšnimi pogoji smo dosegli to realizacijo,“ je v komentarju o poslovnih uspehih dejal pomočnik direktorja France Borko, „moramo ugotoviti, da smo izkoristili konjunkturo, ki se je pojavila na tržišču. Primerjalni rezultati z enakim obdobjem lani, po hudih prodajnih težavah, ki smo jih imeli v lanskem aprilu in maju, so razumljivi, prav zato pa ne smemo biti z njimi preveč zadovoljni. Prepričan sem, da bi lahko dosegli še mnogo več in nas zato te visoke številke nikakor ne smejo uspraviti.“

Pomembni srečanja znanstvenikov

Strokovni prispevki Iskrašev na ETAN in V. jugoslovanskem posvetovanju o mikroelektroniki v Banja Luki

V začetku junija je potekala v Banja Luki že 21. jugoslovanska konferenca ETAN — Jugoslovanskega komiteja za elektroniko, telekomunikacije, avtomatizacijo in nuklearno tehniko. Na omenjeni konferenci je s svojimi znanstvenimi prispevki sodelovala tudi vrsta uglednih strokovnjakov z omenjenih področij iz SR Slovenije. Tako so se panelne diskusije udeležili tudi naslednji Iskraši: Dj. Zrilić, T. Pestotnik, M. Jagodič iz Inštituta za prenosno tehniko s referatom „Časovno multipleksiranje govornih kanalov v sistemih prenosa 2,048 Mbit/s, ki bazirajo na uporabi individualnih kodekov“, S. Ribarič in L. Kos iz TOZD PCT, Inudstrija za avtomatiko, s referatom „TI-30“ novi teleinformacijski sistem“, B. Štimec, M. Matošič, D. Jagodič, iz TOZD IPT s prispevkom „Nekateri načini realizacije digitalnega komunikacijskega sistema s posebnim poudarkom na uporabi mikroprocesorja“, I. Klemenčič iz TOZD Elektrooptika, Elektromehanika s referatom „Tehnologija izdelave steklene nizi za optični telekomunikacijski sistem“, J. Lindav, A. Švajger iz iste TOZD s prispevkom

„Laserska zrcala“, J. Petkovšek iz iste TOZD je prispeval referat z naslovom „Lastnosti hologramov v LiNbO₃, S. Trošt. (ravno tako Elektrooptika) s prispevkom „Laserska Dopplerjeva anemometrija“, M. Kosec iz Inštituta Jožefa Stefana v Ljubljani, M. Dvoršek iz DO IEZE ter D. Kolar s Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani pa „Odpornost keramičnih substratov na termične šoke“. Zanimiv je bil tudi prispevek sodelavcev M. Hrovata z Inštituta Jožefa Stefana, Z. Stadlerja iz DO IEZE ter D. Kolarja

s Fakultete za naravoslovje in tehnologijo z naslovom „Dielektrični za debeloplastne kondenzatorje na osnovi kristaliziranih stekel“.

Hkrati je v Banja Luki potekalo V. jugoslovansko posvetovanje o mikroelektroniki. Tudi tega so se udeležili Iskri strokovnjaki. Prispevali so nekatera pomembna dela.

Obe posvetovanji sta dali lep pregled dosežkov jugoslovanske znanosti na omenjenih področjih.

VBR

Elektrodistribucija uvaja računalniško obdelavo podatkov

Sodobna inustrijska podjetja, bodisi z obsežno proizvodnjo, bodisi z zelo razvejano dejavnostjo — ali oboje hkrati, si danes že ne moremo več zamisliti brez računalniške obdelave podatkov. Računalnik je tod že imperativ sodobnega in urejenega poslovanja. In vedno več je organizacij, ki opuščajo klasičen sistem obdelave podatkov za pisalnimi mizami.

Vendar prehod na računalniško obdelavo podatkov pri vseh delovnih

organizacijah ni preprost in brez težav. Pri tem niso mišljeni veliki stroški za nakup elektronskega računalnika in ustrezna preučitev potrebnih kadrov.

Če je dejavnost delovne organizacije osredotočena na enem mestu dodatnih problemov skoraj ni. Povsem drugače pa je, če zajema dejavnost številne dislocirane obrate, tozde in druge pomembne vire informacij potrebnih za obdelavo podatkov, potem je pravzaprav poglobljen problem učinkovita povezava med računalnikom in terminali. Ta pa zahteva urejene in stalne zveze, ki se jih ne da preložiti na javne komutacijske povezave, kot je telefonsko omrežje. V tem primeru je treba zgraditi celotno lastno telekomunikacijsko povezavo z visokofrekvenčnimi kabelskimi ali radio-relejskimi napravami, ki so porok za nemoteno, kakovostno in trajno povezavo.

„Elektrosrbija“ iz Kraljeva je takšno dislocirano podjetje. Ukvarja se s proizvodnjo in distribucijo električne energije, zraven tega pa še projektira in izdeluje nekatere naprave jakaga in šibkega toka. Sestavlja jo 20 TOZD, ki so raztreseni na področju skoraj tako velikem kot je Slovenija. Podjetje oskrbuje z električnim tokom približno 600 tisoč porabnikov, ki porabijo letno 2.300 milijonov kilovatnih ur. „Elektrosrbija je napeljala 33 tisoč km električnega omrežja, v katerem je 3 tisoč transformatorskih postaj. Zaposluje 2 tisoč delavcev, ki so npr. lani ustvarili 1,3 milijarde dinarjev dohodka.

Podjetje vsako leto vloži približno pol milijarde investicij. Letos se je odločilo za nakup elektronskega računalnika. Z njim nameravajo mnogo prihraniti in predvsem doseči optimizacijo proizvodnje in distribucije električne energije.

Elektronski računalnik bo zbiral podatke od terminalov npr. kakšna je obremenitev na posameznih odsekih električnega omrežja, morebitne izpade električne energije itd. Vse podatke bo računalnik posredoval v dispečerski center, kjer bodo sproti usklajevali celoten sistem mreže prek daljinskega krmljenja. Mimo tega bo računalnik obdeloval stroške, prodajo, skladiščenje itd.

„Elektrodistribucija“ se je zato obrnila na „Iskro“, ki ima že izkušnje s projektiranjem izdelavo, montažo in servisnim vzdrževanjem naprav oz. kabelskih ali radio-relejskih poti. „Iskra“ je sprejela obveznost, da bo v naslednjih 17 mesecih izdelala in montirala celoten sistem zvez, ki bo povezoval terminalne postaje Valjevo, Vrnjačko Banjo, Kruševac, Raško, Svetozarevo, Topolo, Trstenik, Čačak in Smederevsko Palanko s Kraljevom. Mimo tega bo postavila tudi vmesne repetitorje na Goču, Rudniku, Crnem vrhu in Kopaoniku. Pogodba, ki so jo podpisali minuli teden, zajema investicije v skupni vrednosti 13 milijonov dinarjev. Gre za aparature brezžičnih zvez: 120 kanalne sisteme na področju 7 mega hercov in 60/24 kanalne sisteme na področju 400 megahercov. To pa je le prva stopnja razvoja, v drugi stopnji bo „Iskra“ vključila v mrežo tudi celotne mrežno regulacijske naprave.

Za področje Srbije, Vojvodine in Kosova pripravlja „Iskra“ investicijski elabarat za celotno opremljenost centrov. Okvirna vrednost projekta niha med 600 in 1000 milijoni dinarjev, od česar bo zajel sistem zvez 200 milijonov dinarjev.

Marjan Kralj

Dan, dva v Londonu

London je prav gotovo prava polslastica za vsakogar, ki rad spoznava tuje dežele in velemesta, toda, če prideš v to skoraj desetmilijonsko mravljišče le na kratek službeni skok, boš od premnogih londonskih zanimivosti odnesel malo, še posebej, če prideš tako, kot se je zgodilo meni, zaradi megle, z zamudo, ko ti že pri odhodu z letališča založijo kovček in če te v sami prestolnici ob Temzi začne boleti že prej oboleli zob tako močno, da si ga moraš dati celo izdreti. Naj bo že tako ali drugače, a pri vsej visoki razviti britanski medicini mi je bil značilen odgovor angleškega zobozdravnika, češ da osmice ne zdravijo, ker je to zaradi korenin preveč zapleteno, medtem ko sem v Ljubljani dobila zagotovilo, češ: to pri nas ni vprašanje, seveda pa se je treba malo bolj potruditi.

Iz tega sem upravičeno sklepala tudi to, o čemer so me sicer poučile ugotovitve naših strokovnjakov s področja elektronike in telekomunikacij, da smo namreč v tehnično finančni kooperaciji Iskre z angleškimi partnerji nujno enakopravni. Toda naj to prepuštam merodajnim, sama se pa kljub vsemu vsaj omejeno in delno vsaj v domišljiji in po prejšnjih spominih podam po vrvečem Londonu, za katerega nekateri pravijo, da je najbolj mešano, svetovljansko središče, drugi pa, da je v njem nič koliko pravcati vasi, podeželskih četrti, kjer se še vedno da živeti kot v provinci. Bežen sprehod po Kensingtonu me je o tem prepričal. Vsakovrstni umetniki, zlasti pisatelji, mnogi brezposelni izgubljeni, postopači vseh barv kože, predvsem mnogi iz dežel britanskega imperija, polnijo uličice in tesne loke, pričakujoč vendar le nekaj.

Kdor namreč v to velemesto pride, nekaj pričakuje: vsaj najbolj skromnega zaslužka za preživljanje, blesteče slave, še bolj vabljivih naložb kapitala, vsaj navidezne demokracije, zabave, zgodovinskih odkritij ... Sicer pa se je res v Londonu nagnetlo toliko ljudi, da postaja življenje, vsaj v konicah prometa, v njem skoraj neznosno. Po drugi strani pa se večina teh v Londonu zaposlenih ljudi popoldan oziroma zvečer vrača domov v predmestje in sosednja satelitska mesta, tako da London živi v protislovju: hkrati je preobljuden in hkrati odмира.

Mimogrede sem slišala nekaj pojasnil v zvezi s tem problemom, ki je nedavno privedel celo do demonstracij. Strokovno se z vprašanjem ukvarja posebna skupina v Britanskem kraljevskem inštitutu, ki šteje 20.000 arhitektov in ki naj bi izdelala dokončne načrte za rešitev Londona do leta 1981. Med drugim predlagajo, da bi v večini dosedanjih poslovnih stavb v središču mesta dogradili še stanovanja, da bi povsem prepovedali krajevni promet v centru in da bi uredili nova stanovanjska naselja pod zemljo, oziroma točno pod avtomobilskimi cestami.

Zelo me je mikalo, da bi šla pogledat kako predstavo v osrednji britanski Operi, gledališču Covent

Garden, pa so bile žal za oni dan, ko sem bila tam, vstopnice že davno poprej razprodane. Sem bila pa zato priča drugemu, manj gledališkemu dogajanju v tej četrti: dosednji osrednji londonski živilski, zlasti zelenjavni trg, so že skoraj povsem preselili drugam, bolj izven mesta.

Stara trdnjava Tower s čokatim obzidjem, starinskimi topovi in slikovito uniformirano gardo se seveda ne namerava preseliti nikamor, saj je ne samo zgodovinski spomenik, ampak tudi med za turiste. Ker smo tam blizu stanovali, sem imela priložnost pobliže spoznati to trdnjavo, ki jo je kot steber svoje oblasti postavil že v 11. stoletju Viljem Osvajalec.

Visoki dvonadstropni avtobusi so komaj še tekmovali s podzemeljsko železnico, ki je hitro razvažala reko ljudi. Je pa londonska podzemeljska železnica kljub učinkovitosti manj prijazna, kot, recimo, pariški Metro. V londonskem železniškem podzemlju je vse bolj stisnjeno, sami vagoni so nekam cevasto vzbočeni, postaje in orientacije so nekam hladne in tuje.

Toda ni bil to edini vtis o nekakšnem hladu, ki sem ga čutila v Londonu. Res je mogočna, arhitekturno razgibana, stolpičasta palača Parlamenta. Dostojanstvena je Westminsterka opatija z grobnicami kraljev in velikih mož. Na Trafalgar-skem trgu so se pod Nelsonovim stebrom z levi v podnožju zbiral s trobljami zborovalci k mitingu. V dvoranah nacionalne galerije in galerije Tate so kljub samotni mikali gosposki portreti mojstra Gainsborougha, pa Turnerjeve romantične krajine z ladjami in Moorove poenostavljene sodobne plastike. Pravcati semenj, zlasti v trgovinah pred novoletnimi prazniki, je potekal vzdolž Regent Streeta vse tja do res nekaj cirkuško zaokroženega in reklamno razstavljenega Piccadillyja.

Angleži ti včasih zapustijo vtis, da so urejeni, organizirani, strpni, skromni; včasih se ti pa zazdijo tudi povsem drugačni, skoraj nekam pokrnjeni, pritlikavi. Swift ni brez razloga nekoč svojega Gulliverja poslal na potovanje med pedenjčke in velikane.

Po Londonu danes tudi pogosto naletiš na besede, ki dajo slutiti, da se bojijo kake nove irske bombe. Toda spet je res, da je celo znameniti irski pisatelj James Joyce priznal, da so pri vseh kritičnih pripombah glede zatiranja — Angleži vendar veliki, medtem ko so domači Irci včasih neznosni.

A nisem mislila na obračunavanje med Angleži in Irci ona dva dni v Londonu. Kljub mnogim sivinam je bilo marsikaj zanimivega in bleščečega; mogočni in raznoliki so bili mostovi na Temzi, toda misli in želje so vendarle uhajale drugam. So kraji in mostovi, ki si jih zidamo sami.

TOZD KERAMIČNI KONDENZATORJI, ŽUŽEMBERK

Naloge izpolnjujejo resno

V TOZD KEKO uresničujejo sanacijski program — Pri razvojnih nalogah upoštevana usmeritev v svetu

Ko je v poslovanju TOZD Keramični kondenzatorji (KEKO) v Žužemberku v l. 1976 pošteno zaskrpal, je bilo storjeno vse, da bi bili ugotovljeni in odpravljeni vzroki takšnega stanja. Strokovna komisija, imenovana od generalnega direktorja ZP Iskra, je ugotovila tudi zmotno prepričanje v TOZD KEKO, da nimajo niti perspektivnega proizvodnega programa niti razvojnih pogojev ter nalog zanj. Iz spiska sanacijskih ukrepov, predvidenih s strani omenjene komisije, pa je razvidno, da je bodočnost keramičnega kondenzatorja daljša od nekaterih drugih klasičnih komponent. Integrirane tehnologije (tako debeloslojne kot tankoslojne) namreč niso v celoti nadomestile kondenzatorjev, pač pa v večji meri upravne in klasične polvodniške komponente. Nadalje analiza trga nakazuje, da ima starejša kolustata izvedba keramičnih kondenzatorjev vsaj še 10 let nezmanjšano življenjsko dobo. Čeprav se proizvodni program v prihodnjih letih bistveno ne bo menjal, zahteva svetovni razvoj prilagajanje klasičnega kondenzatorja, njegovo miniaturizacijo — kar pomeni hkrati manjšo porabo materiala, boljše zanesljivost, večjo kakovost ter druge lastnosti.

Sanacijski program predvideva tudi uvedbo večslojnega keramičnega kondenzatorja ter temeljite spremembe v tehnološkem procesu. V TOZD so namreč raznovrstne keramične kondenzatorje iz svojega programa še do nedavna izdelovali z bistveno manjšimi učinki kot jih drugod po svetu. Kaj je bilo temu vzrok, zasledimo v tem in pa v programu ukrepov za zagotovitev uspešnega poslovanja v TOZD. Slednjega so sprejeli delavski svet, DPO, poslovodni organi ter samoupravitelji v TOZD. Tehnična produktivnost je bila prenizka in izmet previsok.

V TOZD so bili premalo usmerjeni v sodobne razvojne, proizvodne, tehnološke in organizacijske rešitve, nujne za nemoteno poslovanje in napredek tovrstne proizvodnje.

In še: neurejena dokumentacijska organizacija in nedisciplina izvajanja. Logična posledica vsega tega pa so bili slabi poslovni dosežki in nizki osebni dohodki zaposlenih.

Tako je kot eden prvih ukrepov za izboljšanje stanja sledil bistven dvig produktivnosti pri upoštevanju obstoječih strojnih, prostorskih in fizičnih zmogljivosti. Preverjeni in v določeni meri so popravljene tehnološki postopki, iz tehnoloških podatkov so ugotovljene zmogljivosti proizvodnje za posamezne skupine kondenzatorjev, glede na to so primerno organizirane proizvodne linije in notranji transport. Izmet se zmanjšuje na meje, določene za posamezne tehnološke postopke, pretočni časi morajo biti skrajšani vsaj za 30 %. Vsak predelavec in mojster je odgovoren za uresničitev delovnega naloga od sprejetja do oddaje v skladišče. V celotni dejavnosti TOZD se stroški bistveno znižujejo, ukinjene so nadure za vse vodilne in režijske delavce. Pri tem morajo biti naloge v celoti izvršene. Osebni dohodki se obračunavajo po opravljenem delu. Sestanki samoupravnih organov in DPO so izven delovnega časa. Organiziranih je 5 ključnih proizvodnih enot: VF keramika v Ljubljani, v Žužemberku pa montaža ploščatih in cevastih kondenzatorjev, maloserijska proizvodnja ter montaža EMI (elektromehanskih izdelkov).

Seveda je za tak obsežen program ukrepov (navedli smo le najbolj bistvene) potrebna podpora vsega kolektiva TOZD. Da bi bilo to uresničljivo, pa je potrebna visoka stopnja razumevanja — tako strokovnega kot medsebojnega človeškega.

AVTOMATIZACIJA, POVEČANJE, NOVI IZDELKI

Povrnilo se sedaj v izhodiščno točko tega prispevka — perspektivnost proizvodnega programa. Ta obsega poleg načrtovanja avtomatizacije in večjih proizvodnih zmogljivosti tudi uvedbo treh novih izdelkov:

- tanke ploščice („single-layer“), namenjene predvsem vgradnji v izdelke iz programa zabavne elektronike
- varistorja (napetostno odvisnega

upora, univerzalnega elementa.

To je cenena dvojna „zener“ dioda, namenjena za zaščito tako mehanskih kot polprevodniških stikal pred raznimi prenapetostnimi konicami)

— večplastnega kondenzatorja („multi-layer“), namenjenega uporabi v profesionalni tehniki in široki potrošnji, trenutno dokaj dragega elementa, ki pa je še v čisto razvojni fazi naloge.

Ploščica in varistor sta v fazi uvajanja v proizvodnjo, kar bo zahtevalo dodatno proizvodno opremo. Ta je že opredeljena v tehnološkem delu sanacijskega programa. V proizvodnjo jo bodo uvajali deloma letos, večino pa v l. 1978 in preostali del v l. 1979. V kratkem bo v sanacijski načrt vnešeno še dodatno določilo o nabavi opreme za uvajanje večplastnega kondenzatorja v proizvodnjo, za kar bodo seveda potrebna dodatna finančna sredstva.

Razvojni oddelek TOZD KEKO v Žužemberku se intenzivno ukvarja tudi s kvalitativnimi izboljšavami obstoječih izdelkov. Pri tem tesno sodeluje tako z Inštitutom Jožefa Stefana, Inštitutom Borisa Kidriča kot tudi z Inštitutom za elektroniko in vakuumsko tehniko v Ljubljani.

Še nekaj podatkov o dolgoročnih nalogah iz razvojnega programa TOZD: to so piezokeramični izdelki in podsklopi, v katerih so keramični kondenzatorji. Pri določenejši opredelitvi posameznih izdelkov iz tega proizvodnega programa bodo bistven kazalec strokovne tržne analize.

V obratu VF keramike v Stegnah v Ljubljani pa so opredelili naslednje možnosti svojega razvoja: V sanacijskem programu je bilo predvideno, da bo glede na potrebe že v l. 1977 nujna poglobljena analiza o smotrnosti ustanovitve nove TOZD za projektiranje in proizvodnjo visoko-frekvenčne keramike za vse izdelke, ki smo jih že omenili. Če bo vse potekalo po načrtih, naj bi bila čista razvojna faza pri tej nalogi zaključena do konca l. 78, nakar bi se morala pričeti redna proizvodnja. Vendar pa sta za ta namen potrebni še proizvodna površina in oprema.

V tej zvezi je treba omeniti, da se razvojni oddelek VF keramike bavi pretežno z nalogami, povezanimi z lastnostmi proizvodnih keramičnih materialov, oddelek v Žužemberku pa z razvojem in aplikacijo kondenzatorja. Odkar obstoji proizvodnja keramičnih kondenzatorjev, velja to tudi za lastne razvojne dejavnosti v zvezi s temi izdelki — od samega začetka v l. 1954 naprej.

Omenjeni razvoj sledi svetovnim dosežkom in vlaga vanj TOZD 3–3,5 % bruto produkta na VF keramiki. (V ZDA znaša ta odstotek kar 10 % od bruto produkta na keramiki).

Glede na tesno in tovariško sodelovanje predvsem z razvojnimi laboratoriji oddelka za keramiko na Inštitutu Jožefa Stefana ne zveni pretirano optimistično, če poudarimo, da to prinaša tudi v bodočnosti najpotrebnejši element v razvoju omenjene dejavnosti. Po eni strani omogoča, da smo časovno zelo blizu dosežkom svetovnih proizvajalcev in po drugi možnosti njihove razmeroma hitre uvedbe v proizvodnjo.

POTREBEN BO TUDI USTREZNEJŠI TRŽNI PRISTOP

V tem okviru pa moramo posebej poudariti naslednje vidike: elementi so vedno tisti prvi proizvod, s katerim se Iskra pojavi na razvitejših tujih tržiščih ter potem na doseženih uspehih dograjuje svojo izvozno ekspanzijo. In to je marsikdaj bolj težaven posel, kot smo pripravljeni priznati. Ne bi se smelo na primer dogajati, da bi po tako opravljeni nalogi elementov na tujem trgu drugim proizvodnim programom posvečali večjo pozornost. Prav elementom jo je namreč treba v kasnejših obdobjih — ko tečejo vzporedno drugi posli — posvetiti še posebej. Ne da se jih prodajati na vedno isti način. Potrebni so premišljeni, pravi pristopi ter sveže ideje pri obdelavi trga. Vse to naj bi privedlo do komercialnega uspeha proizvajalca kot tudi do ekonomike nastopa. Ali se pa tega tudi dovolj zavedamo? Praksa potrjuje, da premalo. Na sestanku predstavnikov zunanjega trga IC, delavcev komercialnega področja DO IEZE ter proizvodnih TOZD v Šentjerneju 26. maja letos, so bili sprejeti

zaključki, ki ustrezno opredeljujejo tudi to področje. Med drugim je bilo poudarjeno, da morajo biti poleg navedenega glavne, trajne naloge izvoznikov še: maksimalizacija cen in ugodni plačilni pogoji, izvozniki sami pa organski podaljšek proizvodnje izven matične domovine. Čisti trgovsko-posredniški odnos je treba (še posebno v okviru Zakona o združenem delu in iz tega izhajajočih tez za združevanje v SOZD Iskra) izboljšati v smislu učinkovite organske povezave ter doseči ustrezne dohodkovne odnose. Le tako bodo tudi TOZD, vključno s KEKO, videle v takih povezavah svoj neposredni ekonomski interes. Seveda je treba urediti tudi izvozno stimulacijo v okviru SOZD — zgolj izvozna stimulacija je premajhna.

Odgovorni dejavniki v DO IEZE menijo, da je potrošnja elementov, zlasti keramičnih kondenzatorjev, v Iskri absolutno premajhna, zato je to stanje potrebno izboljšati.

V celotnem srednjeročnem načrtu razvoja TOZD je glede na obstoječi sanacijski program predvideno v celoti 300-odstotno povečanje fizičnega obsega proizvodnje.

V l. 1977 bodo realizirali za 40 % večjo fizično proizvodnjo kot lani, za l. 78 pa je predviden isti odstotek fizične rasti proizvodnje. V l. 1979 naj bi narasla za 28 % glede na l. 1978, v l. 80 naj bi znesel ta porast 20 %. V l. 1978 naj bi znašal izvoz TOZD že 70 % celotne vrednosti proizvodnje, zato so ta vprašanja že sedaj izjemnega pomena. Glede na obstoječi proizvodni program velja poudariti, da bo do l. 1980 predstavljal 75 % obsega, planiranega za l. 1978. Že do l. 1980 pa bo ta znašal 75 % fizičnega obsega proizvodnje.

Vrednostno povečanje prodaje je za srednjeročno obdobje predvideno za 2,5-krat glede na l. 76. Poudariti pa velja, da se bo že v tem obdobju asortiman bistveno menjal. Pri tem bo praktično celotno povečanje izhajalo iz uvedbe novih proizvodnih programov.

V proizvodnji tanke ploščice bo za petkrat povečan obseg vrednosti prodaje na domači trg in v izvoz glede na planske cene iz leta 1976. Predvideni izvoz naj bi bil v celoti prodan na konvertibilno področje. Trenutno je 90 % proizvodnje ploščic namenjene industriji zabavne elektronike. Glede na pričakovanja v zvezi z gibanji na tujih trgih se bosta tako prodaja kot izvoz lahko preusmerila v industrijsko elektroniko. V tem primeru pa se bo treba preusmeriti na velike proizvajalce industrijske elektronike, ki bodo lahko absorbirali tudi večje, rentabilne masovne količine.

Do leta 1980 bo 20 % celotne fizične proizvodnje in za to obdobje planirane prodaje predstavljal varistor. Izvoz tega elementa do leta 1980 je predviden na 20 % obsega prodaje. Ves je predviden na Zahod, možnosti uvrstitve pa so (ob prisotnosti vseh za to potrebnih elementov) tudi na tržišče SEV.

POGOJI ZA BOLJŠI IZVOZ

Prva informacija o poglobljanju recesije na zahodnem trgu se je pojavila šele na omenjenem letošnjem srečanju v Šentjerneju. Vendar pa smo v tem primeru lahko dokaj optimistični, saj bo omilil nastali položaj prodor barvne televizije na jugoslovanski trg. Ker na zunanjem trgu beležimo po 2 in pol-letna nihanja, zunanjetrgovinska mreža Iskre obvladuje premajhen krog kupcev za predvidene zahteve proizvodnje. Glede na drugačen položaj na tujih trgih je treba zato spremeniti tudi način prodaje, predvsem na tržišče SEV. Pri tem je stališče proizvodnje naslednje: v kooperacijske posle naj ne bi bila več vključena zgolj posamezna TOZD, pač pa bi moral biti dogovor širši in večstranski ter omogočati elastične povezave. Tržišče SEV-a elemente rabi — še posebej zato, ker imajo vse kvalitete, kakršne želi tudi zahtevni zahodni trg. Prodaja elementov na tuja tržišča bi morala biti osnovana na dolgoročnejših obojestranskih aranžmajih med Iskro in tujimi partnerji. To bi proizvodnji zagotavljalo stabilnejšo prisotnost na tujih trgih, saj goli prodajni nastop v današnjih tržnih pogojih ni čvrst. Pomeni namreč, podvreči se trenutnim konjunkturalnim gibanjem. Pri kooperacijah pa so ti riziki bistveno manjši. Torej gre za širšo koordinacijo med ponudbo in povpraševanjem, ki ju je seveda potrebno dobro poznati.

PREDRAGA ŽIVLJENJSKA ŠOLA

Problemi, ki smo jih opisali, pa



Leto 1977 je jubilejno leto pomembnih datumov v naši novejši zgodovini, v obdobju, ki pomeni za delavski razred Jugoslavije revolucionaren vzpon in preizkušnjo njegove moči. S ponosom in zanosom govorimo o 40-letnici vodstva KPJ tov. TITA, njegovi 85-letnici rojstva in 40 let KPS. V počastitev za nas tako pomembnih, a za našo zgodovino prelomnih datumov smo 16. 6. 1977 priredili svečan sprejem desetim članom našega kolektiva v članstvo ZK. Nove člane je ob vstopu v ZK pozdravil sekretar O. K. ZK Novo mesto, tov. Slapnik.

zahtevajo še nekaj: preprečiti odliv strokovnjakov iz proizvodnje v komercialno in druge dejavnosti. Predvsem razvojno-raziskovalno dejavnost je treba dovolj vrednotiti ter vsestransko pospeševati — in sicer v smislu čim boljše in čimhitrejše uvedbe v proizvodnjo. Primer TOZD KEKO opozarja na to, da Iskra kot izrazita predstavnica velikih SOZD ne bi bila smela dopustiti, da neka njena TOZD sploh lahko zaide v tako globoko krizo. Socialna varnost zaposlenih je ogrožena: povprečni OD znašajo najmanj od vseh Iskrinih TOZD — 2.770 N din, delavca v neposredni proizvodnji pa celo 2.180 din. Za primerjavo naj povemo, da znaša naslednji najmanjši povprečni OD v DO IEZE 3.250 din. Koncepti samoupravnega združevanja pa še posebej v času izvajanja določil Zakona o združenem delu poudarjajo ravno cilje ekonomske uspešnosti

TOZD. Onemogočajo take in njim podobne anomalije. Za to pa je seveda predpogoj zadostna zrelost in resnost vseh vključenih dejavnikov.

Rezultati pri izvajanju sanacijskega programa se že kažejo. So posledica večje delovne zavzetosti vsega delovnega kolektiva TOZD. Mesečna proizvodnja je narasla že na 9 milijonov kondenzatorjev (lani le 5). Glede na podatke o poslovanju v 5 mesecih 1977 pa je opravičeno predvidevanje, da TOZD že v polletju ne bo več imela izgube. Šele celotna vsebinska realizacija sanacijskega programa, trenutno v obravnavi pri pristojnih organih, je dala prave rezultate, ki bodo nedvomno izboljšali ekonomski položaj TOZD in v njej zaposlenih.

Viktorija Budkovič-Rayyes

Nekaj vprašanj trem članom delovnega kolektiva GIRMI

Kaj mislite o Iskri?

Ob desetletnici sodelovanja med Iskro in italijanskim Girmijem, smo povprašali v sproščnem pogovoru tri delavce in uslužbence na različnih področjih v Girmiju, kaj mislijo o Iskri in njenem poslovanju, o proizvodnji in kvaliteti na vseh področjih. Prosili smo jih, naj bodo tudi kritični, saj nam gre za njihovo resnično sodbo. Vsi trije so radi in kar prelepo povedali, kaj mislijo o nas.



nost delavcev. Disciplina, hitrost in tempo dela so me presenetili. Zares vtis pridnosti. Sicer sem že drugič v Jugoslaviji, v Iskri pa prvič. Všeč mi je vaša mentaliteta, prijazni ljudje ste in uvidni. O lepoti krajev pa se ne da govoriti, to je treba videti."



CIACCA ROSARIA, delavka v montaži: Stara sem 25 let in že 14 zaposlena v Girmiju. Že več kakor deset let vgrajujem vaše motorje v naše gospodinjne aparate. Povsem vam čisto po pravici — dobri so, solidni. Seveda včasih kaj ne teče, kot bi moralo. Včasih je motorček preglasen, pa imamo tudi za to zdravilo: malo ga udarim s kladivcem, pa je takoj tiho. Danes sem videla Iskro. Elegantno supermoderno poslovnost stavbo, Tovarno elektromotorjev v Železnikih in še marsikaj. Presenečena sem nad tem gigantom. Mislila sem, da je Iskra majhna firma, ki dela za nas. Zdaj mislim povsem drugače. Zlasti sem se čudila moderni strojni opremljenosti in avtomatizaciji. Navdušena sem nad Iskro in Jugoslavijo.

LAMPONE LINA, uradnica. V Girmijevi špediciji sem zaposlena že 12 let. Vsak dan imam opraviti z vašimi izdelki in k vam odpremljam naše pošiljke. Urejam naročila, zberem material, delavci robo zapakirajo, jaz pa poskrbim za točen naslov. Dva do trikrat mesečno odpremljam polizdelke v Iskro in jih prejmem od vas. Nad vašo tovarno, žal sem videla le Elektromotorje, sem navdušena. Tako lep sprejem in ugra-



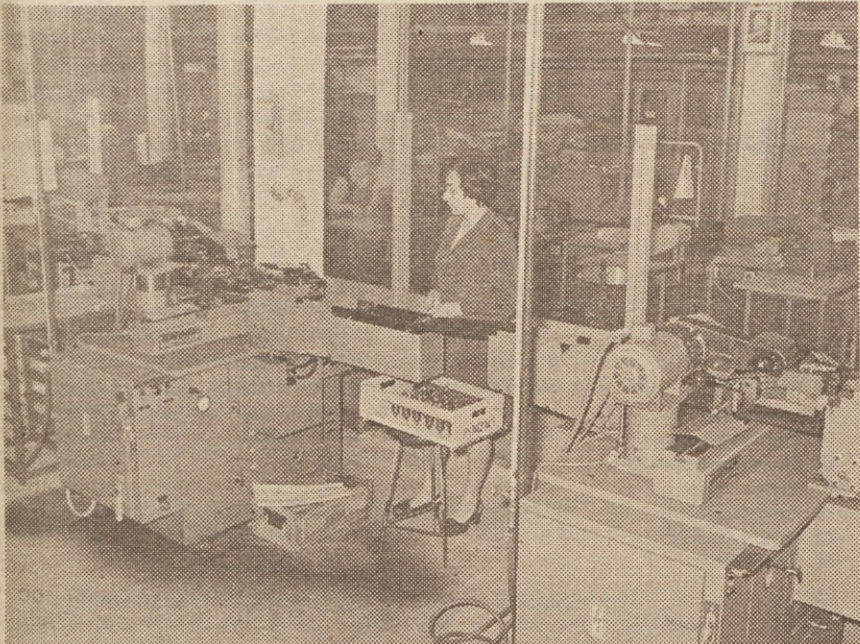
PELLACINI GIORGIO, vodja tehničnega oddelka: „Pet let sem v Girmiju. V Iskri sem bil že večkrat v različnih tovarnah. O tehničnih kvalitetah vaših izdelkov in tehnologiji dela lahko rečem le vse najboljše. Iskrini izdelki so konstrukcijsko in tehnološko enakovredni zahodnim izdelkom, lahko jih v njihovem redu uvrstimo v boljši razred. Ne smemo pa pozabiti, da se kvaliteta dela in izdelkov vse bolj izboljšuje in izpopolnjuje pri vas in pri nas. V desetih letih smo naredili tako dolg korak, kot si ga lahko le želimo. In prognoza za naprej? Sodeč po desetletni zgodovini na vseh področjih in novi pogodbi, ki smo jo podpisali mi in vi, lahko pričakujemo še hitrejši napredek in večjo rast proizvodnje in mer njave z naše in vaše strani.“

F. Kotar

30 let proizvodnje električnega ročnega orodja

RAZVOJ PROIZVODNJE ERO OD LETA 1947 DO 1977

Tako kot vsa ostala industrija, se je tudi kranjska Iskra v prvih povojnih letih trudila, da bi dala porušeni domovini izdelke, ki bi pomagali dvigniti standard celotne družbe, posebno pa zaslužek delovnim ljudem. Iskra je med drugim pričela z osnovanjem in izdelavo ročnih vrtnih strojev, ročnih brusilnih strojev, mizarskih vrtnalnikov itd. V letih od 1946 do 1948 je bilo proizvedenih 50.000 teh izdelkov.



Delovno mesto pri avtomatu SPIDER za struženje rotorjev za tri vrste vrtnalnih strojev v montaži ERO.

Vzporedno se je razvijal prvi vrtni stroj z elektromotorjem 10 mm z oznako EVS 1. Pionirja razvoja tega stroja sta bila pokojni prof. dr. Vratislav Bedjanič in malo pozneje pok. dipl. ing. Boris Sikošek. Seveda pa je pri samem uvajanju v proizvodnjo sodelovalo še več drugih strokovnjakov. Prvi stroji EVS 1 so prišli iz splošne montaže leta 1947. V letu 1948 je bilo proizvedeno že 2405 kosov teh izdelkov. V desetih letih (od 1948 do 1958) je bilo proizvedeno okrog 45.000 vrtnih strojev.

Leta 1949 so razvili nov vrtni stroj s kratkostičnim elektromotorjem 32 mm. Redna proizvodnja tega izdelka se je pričela leta 1951. V petih letih so proizvedli 3100 strojev. Ti stroji so se uporabljali za različne namene, posebno še za vrtnanje v kamen. Motorji teh vrtnih strojev pa tudi za razne namizne vrtnalnice in brusilne kozle. Oba izdelka sta v tistih letih služila raznim potrebam na tržišču in v industriji.

Vzporedno s prenosom proizvodnje avtoelektrike, elektromotorjev in drugega asortimana v druge tovarne: Iskra — Tovarno avtoelektričnih izdelkov Nova Gorica, Mikron Prilep, Tovarna kolektorjev v Idriji itd. so v letih 1959 do 1960 že pripravljali razširitev asortimana električnega orodja. Zaradi skromnih orodjarskih kapacitet in premajhnega števila razvojnih kadrov je kranjska Iskra 1960. leta sklenila pogodbo o medsebojnem sodelovanju na področju električnega ročnega orodja s švicarsko firmo PERLES. V okviru tega sodelovanja so na začetku v Kranju izdelovali za Perles posamezne dele za orodje, iz Švice pa so uvozili elemente, s katerimi so v kombinaciji z elementi lastne proizvodnje razširili proizvodni program električnega orodja na 13 različnih električnih orodij, in sicer razne

vrtnalnice stroje od 6 do 32 mm, žago ERZ-25, škarje ERS-25, sekalniki pločevine SP-1, polirni stroj RPS-1, brusilnik, vibracijski vrtni stroj VVS 10/II in električni izvijačnik IVS 08. Ta razširitev je od leta 1960 do 1966 zagotovila proizvodnjo 72.000 enot.

V našem razvoju se je v teh letih razvil za te čase sodoben vrtni stroj EVS 06/II, ki je zadostil najsodobnejšim zahtevam in prejel UL Atest in Atest CEE. S tem je bil možen izvoz

pri osvajanju novih električnih orodij so se nadaljevali. Izdelali smo vrsto univerzalnih električnih ročnih orodij tako za domači trg kot za izvoz. K temu je v veliki meri pripomoglo sodelovanje s firmo Perles. Z delitvijo proizvodnega programa z omenjeno firmo se je asortiman električnega ročnega orodja iz leta v leto hitreje širil. Leta 1969 smo izmenjali asortiman električnega orodja (Iskra — Perles) ca. 15.000 strojev in delov v vrednosti 2 mio SFr, Perles — Iskri pa 10.000 strojev in delov v isti vrednosti. Vrednost proizvodnje je znašala 26,6 mio din. Izvoz naših izdelkov se je moral vseskozi podrežati strogim tujim predpisom o varnosti in kvaliteti materialov za vgradnjo. To nam je obenem s slabo kadrovsko zasedbo, pomanjkanjem obratnih sredstev in prostorov povzročalo veliko težav pri izvrševanju proizvodnih nalog. Vsa leta smo se morali prilagajati raznim organizacijskim spremembam in izmenjavi programov in prostorov.

Splošni gospodarski razvoj jugoslovanske industrije je zahteval vedno več električnih ročnih orodij. Zato se je od leta 1969 dalje naglo večal obseg proizvodnje. Leta 1970 smo proizvedli ca. 60.000 enot električnega orodja v vrednosti 37,3 mio din. V naslednjih treh letih smo izdelali letno že 80.000 enot v vrednosti 128 mio din.

Zelo uspešna je tudi kooperacija Iskre z nizozemsko firmo SKIL na področju proizvodnje hobi programa. Prva pogodba je bila sklenjena 1973. leta. Naslednje leto je Iskra vložila sredstva v strojno opremo in tako razširila program izdelkov, oziroma sestavnih delov za finalizacijo. S tem je Iskra ponudila jugoslovanskemu kupcu sodobno in kvalitetno orodje za domačo rabo po zelo primerni ceni. Povpraševanje po teh izdelkih še



Šestvretenski avtomat za struženje zobnika, gredi in sklopke za rotacijske stroje v proizvodnji ERO.

06/II z ustreznim priborom v namen „Naredi si sam“.

Vrednost proizvodnje električnega in ročnega orodja v letu 1948 je znašala 700.000 dinarjev, v montaži je tedaj delalo ca. 30 delavcev. V letu 1966 je znašala vrednost proizvodnje 12,2 mio din, izmenjava s firmo Perles pa 800.000 SFr pri 56 delavcih.

Iskrino električno ročno orodje s svojo kvaliteto in splošno uporabnostjo predstavlja pomemben prispevek v jugoslovanskem gospodarstvu. Uspehi

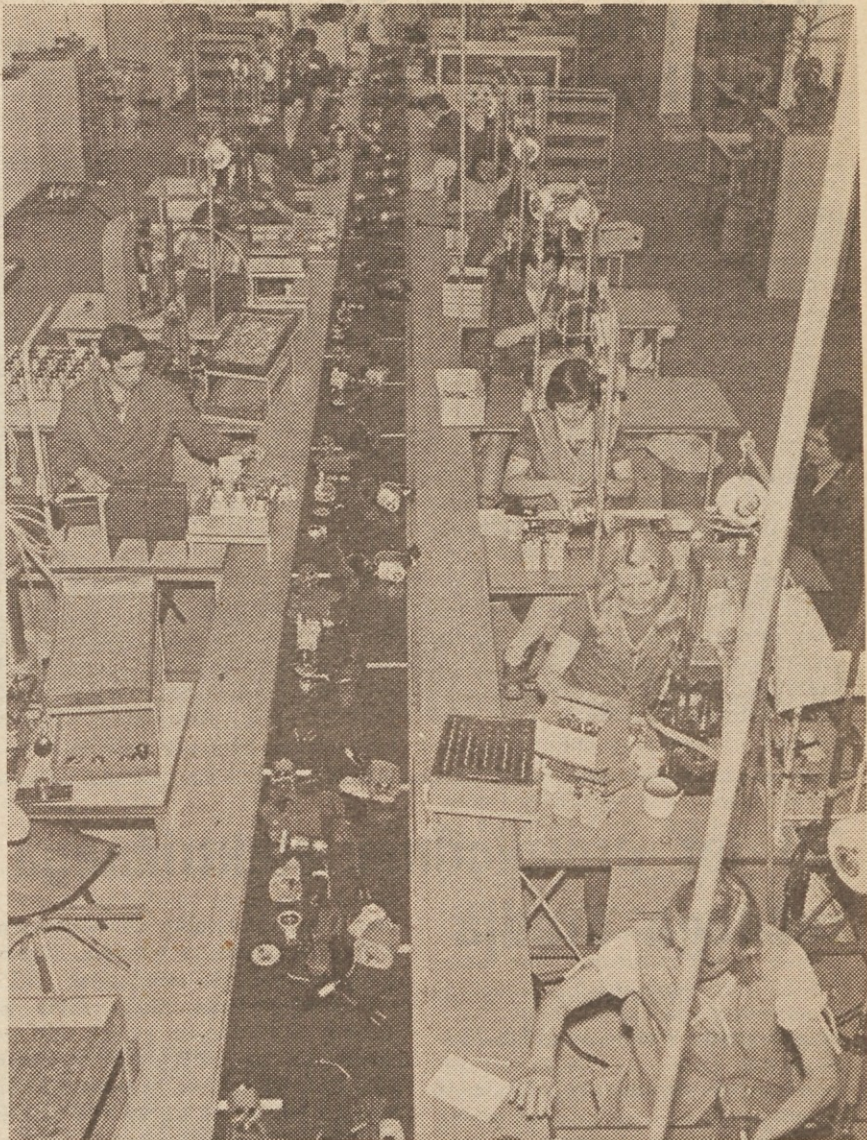
vedno raste, to je obenem najmočnejša spodbuda za nadaljnje izboljševanje programa.

Od leta 1973 dalje Iskra beleži nove kvalitete dosežke v programu električnega ročnega orodja. Z vrsto novih izdelkov VS 113/213 v 24 osnovnih variantah z elektronsko regulacijo in priročno obliko je bila v tem letu opuščena proizvodnja vrtnih strojev EVS 10 in EVS 13. Leta 1974 je stekla proizvodnja licenčnih hobi vrtnih strojev za izvoz in za razširitev programa Combi. S tem se je obseg proizvodnje po vrednosti in količini vidno večal. Z osvojenimi kvalitetskimi vibracijskimi stroji smo leta 1975 dosegli letno proizvodnjo 150.000 enot v vrednosti 281,8 mio din in 2,8 mio dolarjev izvoza.

Leto 1975 je izredno pomembno za panogo električnega ročnega orodja. 3. aprila 1975 smo v Ekvadorju ustanovili mešano firmo ISKRA—EMEC za proizvodnjo električnega ročnega orodja, kar pomeni nov doprinos k razširjanju Iskrinih izdelkov v svetu.

POMEMBNA NALOGA RAZVOJA

Za uspešnost Tovarne električnega ročnega orodja je bistvenega pomena čim hitrejša zamenjava obstoječih proizvodov z novimi, boljšimi, bolj kvalitetnimi in bolj sposobnimi električnimi ročnimi orodji. Osnovno gonilo pri tem je tehnični razvoj te naše temeljne organizacije z laboratoriji in konstrukcijo, ki zasleduje in spremlja



Tekoči trak v montaži električnega ročnega orodja.

razvoj znanosti, novih tehnologij in novih vrst gradiv ter vsklajuje želje in zahteve tržišča.

Za to vrsto dela je potrebno temeljito obvladovanje fizikalnih in kemijskih ved, poznavanje lastnosti in obnašanja materialov pri uporabi v električnih ročnih orodjih. Rezultati raziskav in rešitve osnovnih problemov služijo kot osnova za delo konstrukterjev, ki pri ustvarjanju novega orodja iščejo kompromis med idejami in zahtevami, med teorijo in prakso. Idejni osnutek in najboljši koncept služita za izdelavo prototipa, pri katerih konstrukterji in mehaniki sodelujejo z roko v roki.

Vsak prototip je podvržen skrbnim meritvam in različnim preizkusom v laboratorijih, da bi se odpravile pomanjkljivosti in potrdila pravilnost koncepta. Rezultati nam zagotavljajo, da bomo v bodočnosti proizvajali še sposobnejša, kvalitetnejša, varnejša in močnejša električna ročna orodja, s primerno življenjsko dobo in dostopno ter konkurenčno ceno. Rezultati dela razvoja v sodelovanju z ostalimi tehničnimi službami in marketingom omogočajo izgrajevanje in dopolnjevanje programa ERO na področju obdelave kovin, lesa, na področju gradbeništva in na področju domače obrti.

ERO V POGLEDU PROIZVODNJE

Vsako Iskrino električno ročno orodje je del zaključnega programa, ki nudi tehnično popolnost, varnost in

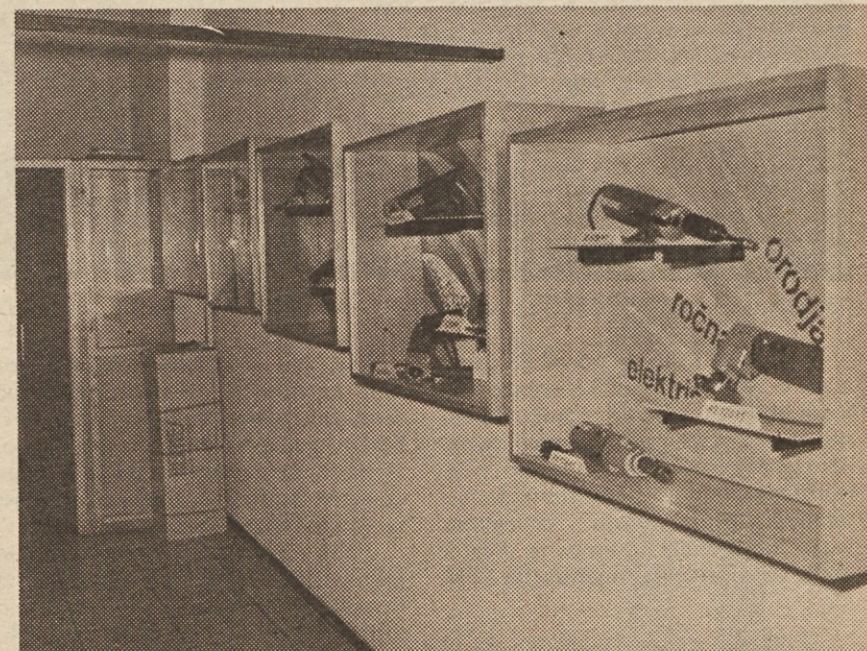
takega racionalnega dela so ugodne cene izdelkov in njihova visoka konkurenčna sposobnost. Velika stopnja pozornosti velja vsem kontrolnim in preskusnim mestom v proizvodnji. Iskrina tovarna ERO stremi za vedno novimi in boljšimi metodami.

V zvezi z dviganjem življenjskega standarda in povečevanjem razpoložljivega prostega časa potencialnih uporabnikov električnih orodij na eni strani in s povečevanjem vrednosti človeškega dela na drugi strani, pričakujemo, da bo rast potreb po električnem orodju hitrejša od splošne gospodarske rasti. Zahteve uporabnikov orodij bodo vedno večje, zato bo večja tudi funkcionalna in kvalitetna popolnost električnega ročnega orodja. Na današnji stopnji razvoja je med najopaznejšimi posledicami teh težej vedno večje vključevanje elektronskih komponent v klasično elektromehansko sestavo električnih orodij.

SEDANJI PROIZVODNI PROGRAM ERO

1. Orodje za domačo rabo:

- kombi garniture
- vrtni stroji z elektronsko regulacijo ali brez
- vibracijski vrtni stroj
- priključki Klip-Klap sistema: krožna žaga, povratna žaga, vibracijski brusilnik, brusilnik, vrtna škarja, stojalo, lesna stružnica, držalo, miza za žaganje,
- pribor



Stalna razstava električnega ročnega orodja v prostorih vodstva TOZD ERO.

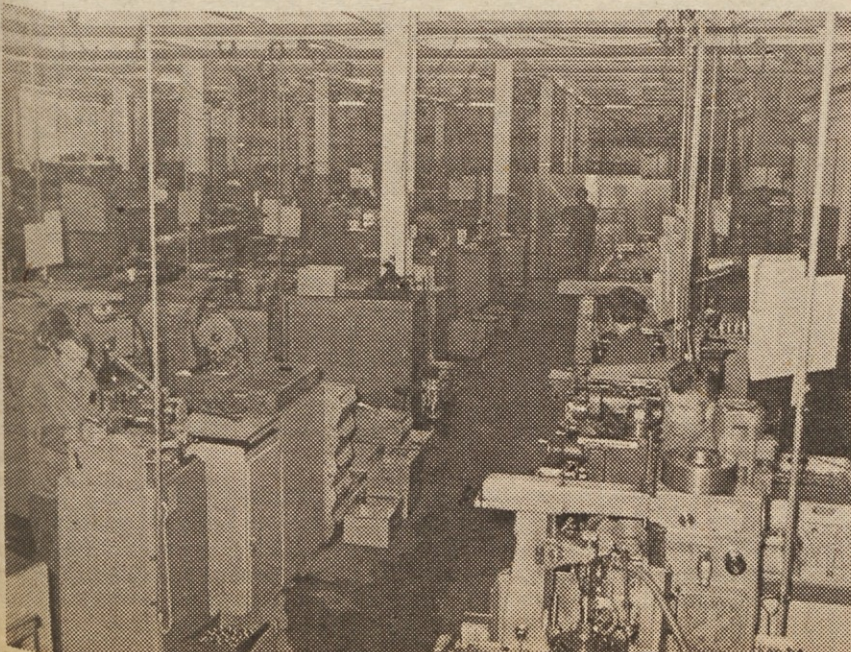
širok spekter uporabe. Zato si v naših delavnicah prizadevamo usmeriti vse sile v razvoj racionalne in kakovostne proizvodnje. Stopnja avtomatizacije je pri tem dosegla v 30 letih že visok nivo. Naše stroje montiramo na sodobno urejenih tekočih trakovih. Težnja po velikih količinah in s tem tudi po visoki produktivnosti dela zahteva visoko raven kakovosti in zanesljivosti dela v celotnem procesu snovanja in izdelave električnega orodja. Rezultat

- #### 2. Orodje za obrt in industrijo
- industrijski vrtni stroji, 10 in 13 mm z lopastim ali pištolinim ročajem, z elektronsko ali mehansko regulacijo hitrosti

(Nadaljevanje na 6. strani)

ISKRA

Štev. 27 — 25. junij 1977



Ozobčenje v proizvodnji ERO.

Velik pomen ureditve »Predhodnega postopka«

Služba za varstvo pri delu delovne organizacije je v preteklem mesecu izdelala obširnejše gradivo o izvajanju predhodnega postopka v Elektromehaniki. Gradivo bo obdelalo še Organizacijsko področje in ga nato dalo v obravnavo vsem udeležencem v predhodnem postopku. Tako bo nastal koristen pripomoček za delo na enem od najpomembnejših ožjih področij varstva pri delu.

Predhodni postopek v dejavnosti varstva pri delu je skupek opravil, ki jih je potrebno opraviti zaradi vključevanja varstva pri delu pri projektiranju, konstruiranju in izdelovanju oziroma graditvi gradbenih objektov, tehnoloških postopkov, delovnih priprav in naprav ter sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu in to v vseh fazah, od zasnove do realizacije oziroma rednega obratovanja. Prav tako spadajo v to področje tudi vsa opravi-

la, ki so v zvezi z uvozom novih delovnih priprav in naprav, tehnične dokumentacije in osebnih varovalnih sredstev ter opreme.

Doslej je bil predhodni postopek v Elektromehaniki reguliran z organizacijskim predpisom št. 0.1.04. z dne 1. 6. 1974 z naslovom: „Vključevanje zahtev varstva pri delu v investicijsko in tehnološko dejavnost“. Ker pa je v času po njegovi uveljavitvi izšel nov Zakon o varstvu pri delu in nekateri izvršilni predpisi, pa tudi organiziranost delovne organizacije je doživela nekatere spremembe, je nastala potreba po novem organizacijskem predpisu. Z njim bi bili upoštevani novi predpisi iz varstva pri delu, prav tako pa bi bilo regulirano tudi vključevanje varstvenih ukrepov in normativov v delo posameznih organizacijskih enot oziroma služb v delovni organizaciji, ki imajo večji vpliv (po-

sredni ali neposredni) na varnost delavcev in delovne pogoje.

V starem organizacijskem predpisu je dan poudarek na delo tehnološkega in investicijskega področja, kljub temu, da imajo velik vpliv na varnost in delovne pogoje tudi drugi: nabavna služba, nekatere temeljne organizacije, ki konstruirajo in izdelujejo delovne priprave in naprave, oddelki tehnoloških priprav po temeljnih organizacijah, poslovodni organi in drugi. V gradivu „Predhodni postopek“ pa je obdelan postopek vključevanja varstvenih ukrepov in normativov pri projektiranju delovnih priprav in naprav, gradbenih objektov in prostorskih razvstitev posameznih strojev in naprav, pri uvozu in nabavi tujih in domačih strojev in opreme, pri konstruiranju in izdelovanju delovnih priprav in naprav, ki jih izdelujemo v naši delovni organizaciji itd. Opisan je način sodelovanja med službami in oddelki ter proizvodnjo, potrebne komunikacije in zadolžitve, opisan pa je tudi postopek izdajanja javnih listin – pisemnih izjav in navodil za varno uporabo ter o načinu preizkušanja in vzdrževanja. Ti javni listini, ki ju izdaja projektant oziroma izdelovalec (npr. stroja), sta novost in nadomeščata prejšnje varnostne ateste.

Ocenjujemo, da vključevanje varstvenih ukrepov in normativov v naše vsakdanje delo v Elektromehaniki še ni polno zaživel. Še vedno je čutili pri posameznih močan odpor do izpolnjevanja varstvenih norm in do dela službe za varstvo pri delu. Ne zavedajo se ali pa se nečesto zavedati dejstva, da je varstvo pri delu naša skupna skrb, skrb vsakega posameznika in celotne organizacije. Gradivo o predhodnem postopku je prispevek k izboljšanju stopnje varnosti pri delu in v končni posledici prispevek k zmanjšanju nesreč pri delu in zdravstvenih okvar zaradi dela.

Gradivo bo dober pripomoček tudi pri vseh oblikah izobraževanja iz varstva pri delu, predvsem pa seveda navodilo službam, ki jih gradivo vključuje, kako delati, da bodo rezultati njihovega dela prispevali k varnejšemu delu.

L. M.

Realizacija v maju

Plan eksterne proizvodnje je delovna organizacija ISKRA – Industrija za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko v maju dosegla s 100,4 %. Proizvodnih nalog niso izpolnile naslednje temeljne organizacije: Merilne naprave, TEN, Elektronika, IPT, MSO, TEL in VEGA. Ostale TOZD so proizvodno obveznost presegle in vrednostno v celoti nadomestile izpade. V zadnjih mesecih je preiskrba s finančnimi sredstvi dobra, kar se kaže pri uspešnem izpolnjevanju planiranih obveznosti. Proizvodne iz-

pade pa povzročajo razni razvojni in tehnološki problemi ter ponekod pomanjkanje delovne sile.

Proizvodni plan po asortimanu je delovna organizacija dosegla s 85,3 %. Najslabše dosegla proizvodne obveznosti TOZD TEN, največje preseganje eksterne proizvodnje pa TOZD ERO. Izgledi za realizacijo proizvodnje v prihodnjem mesecu so dobri, saj je proizvodnja v glavnem pokrita z repromaterialom. Tako da bo drugi kvartal po planu proizvodnih obveznosti uspešen.

A. B.

30 let proizvodnje električnega ročnega orodja

(Nadaljevanje s 5. strani)

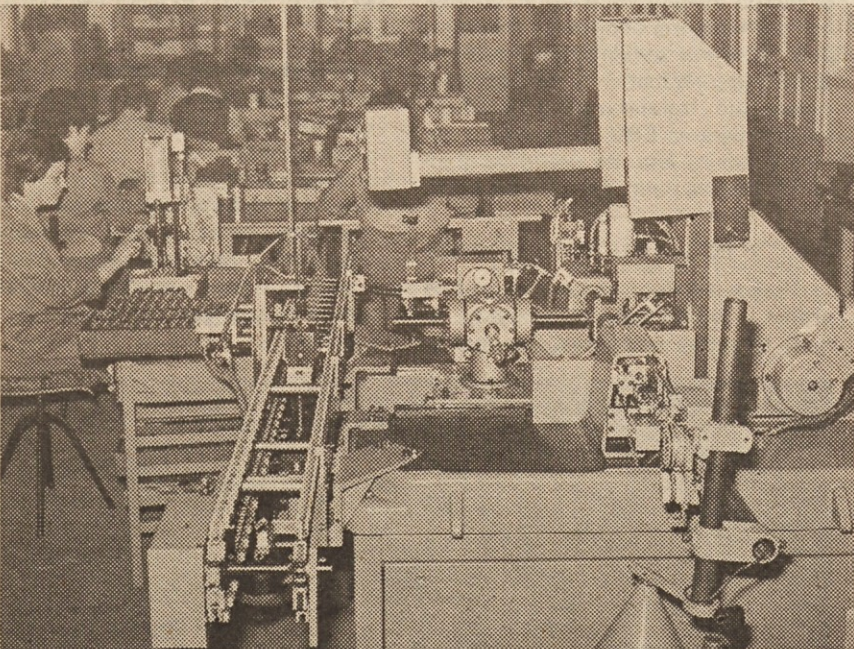
- industrijski vrtni stroj, 16, 23 in 32 mm
- vibracijski vrtni stroji 13 in 16 mm
- orodje za specialne namene: električne škarje, sekalniki pločevine, izvijačnik rezalnih navojev, nadrezkar, kotni brusilnik, premi brusilnik in povratna žaga
- kotni brusilni stroji, moči 1400 ali 2000 W, s štiri, šest ali osem tisoč vrtljajev.

3. Orodje za gradbeništvo:

- električna kladiva za vibracijsko vrtnje, dletenje, dolbenje in druga instalacijska dela, 19 in 40 mm
- krožna žaga do 100 mm
- betonski vibratorji za nabijanje betona, ki ga sestavlja pretvornik in vibrirne igle.

ERO V PRIHODNJE

Preden se ozremo v prihodnost, se ustavimo pri ljudeh, ki so pomagali in pomagajo ustvarjati nove dobrine. Samoupravno dogovarjanje je postalo vsakdanja oblika, še več – postalo je potreba, dolžnost in pravica, ki jo delavci uveljavljajo neposredno ali prek sodelavcev-delegatov.



Navijalni avtomat MICAFIL za navijanje rotorjev vrtnih strojev VS 110 A 11.

V tovarni ERO so izbrali 58 sodelavcev, ki zastopajo delovni kolektiv v različnih organih temeljne, delovne in sestavljene organizacije združenega dela in v organih širše družbene skupnosti. Pri uresničevanju samoupravljanja imajo pomembno vlogo tudi sindikat, osnovna organizacija ZK, osnovna organizacija ZSM idr.

„Prek teh delegatov želimo, da bi resnično postali aktivni ustvarjalci naše sedanjosti in prihodnosti, naše delovne organizacije in tudi našega mesta. Trudimo se, da bi naše samoupravno delovanje čim bolj povezali, in na ta način dosegli zastavljene cilje in prisotnost povsod tam, kamor sega naše delo in rezultati tega dela,“ je iz-

Vse, kar smo doslej navedli kot skrb za delavca, njegovo počutje na delovnem mestu in doma, je v Iskri Elektromehaniki dobro organizirano, saj se dobro zavedamo, da je le zdrav kolektiv jamstvo za uspešno izpolnjevanje zastavljenih nalog.

Te naloge so iz leta v leto večje in zahtevnejše. To je potrebno, če se tovarna hoče obdržati na domačih in tujih tržiščih, kjer ima prednost boljši, cenejši in hitrejši ponudnik. Zato so tudi v TOZD ERO naredili zahteven program bodočega razvoja. Le-ta predvideva še večje uveljavljanje elektronike, predvsem pri zmanjševanju zagonskih tokov, razširjanje programa na področju strojev za lesno predelovalno industrijo in pnevmatskega orodja ter razvijanje samostojnih strojev za domačo uporabo. V preteklih 30 letih doseženi uspehi so zanesljiv porok za uresničitev teh nalog, ki obenem zagotavljajo kolektivu ERO uspešno prihodnost.

TOZD TEL, BLEJSKA DOBRAVA

Dober zgled

Mladinska organizacija v ISKRI – Obratu telefonskih enot na Blejski Dobravi dobiva svoj pravi pomen. V zadnjem letu je aktivnost mladih oživela, saj so se pričeli vključevati v vse samoupravne organe in družbenopolitične organizacije. Zanimajo se za vsa pomembna dogajanja v temeljni organizaciji. Izdajajo tudi svoj časopis in tako uspešno seznanjajo vse člane kolektiva o svojem delu in prizadevanjih. Tudi na področju kulture in športa so se pokazali premiki.

Junija so izvedli lokalno delovno akcijo, ki je potekala v skladiščnih prostorih tovarne. Izkopali so tla, ki jih bodo asfaltirali. Predvidoma naj bi akcija trajala teden dni. S prizadevnostjo in zavzetostjo mladincev in ostalih članov kolektiva je bilo delo opravljeno v treh dneh. V akciji je sodelovalo 50 delavcev, od teh 32 mladincev. Vsi udeleženci delovne akcije zaslužijo pohvalo. Mladi so spet dokazali, da so vredni izkazanega zaupanja.

Aktivnost mladih delavcev Iskrine TOZD na Blejski Dobravi in njihovo uspešno vključevanje v življenje kolektiva zagotavlja učinkovito reševanje nalog mlade generacije, ki je najbolj zainteresirana za rezultate družbenih sprememb.

Miro Kočevar

DOPIŠUJTE V ISKRO



Trije novi upokojenci so pred nedavnim zapustili TOZD TEA, TOZD Števec in TOZD ATC. Iz prve je bila upokojena Joži Sekne, ki je delala na povesni liniji, iz druge Regina Krivec, ki je delala v vrtniški stevca, iz tretje pa Jože Borovnica, ki je delal v GPP skladišča. Sodelavci so se z novimi upokojenci ob odhodu v pokoj še slikali za spomin.

Petnajst let uspešne rasti Tovarne elektronskih naprav

Tovarna elektronskih naprav je ena izmed 20 TOZD v okviru Industrije telekomunikacij, elektronike in elektromehanike Kranj. Na tej ravni tudi združuje nekatere ostale funkcije prek Iskra Commerce na ravni ZP kot so: marketing, izvoz-uvoz, povezava s filialami, propaganda in ostalo.

Proizvodni program je profesionalni telekomunikacijski program prenosne tehnike. Tak proizvodni program je zelo širok in sili tovarno k večji specializaciji, vendar omejene možnosti plasmana na domačem trgu, sorazmerno zelo nizek izvoz ter posebne zahteve kupca zahtevajo celo širitev že tako velikega izbora izdelkov.

Tržno je tovarna v načelu vezana na dva glavna kupca in sicer JLA, kot posebnega kupca ter PTT in ostale resorne mreže kot kupca civilnega programa. Za oba veljajo povsem drugačna pravila in pristopi pri prodaji izdelkov.

Zato je potrebno ustvariti vse pogoje za uspešne kontakte z obema kupcema ter jima nuditi ustrezno prilagojene in zaokrožene aplikacije izdelkov, naprav in sistemov.

Izpolnitev začrtanega srednjeročnega programa ter izpolnitev navedenih nalog je možno samo ob dobrem poznavanju tržišča in izdelkov. Zato je nujna dobra organizacija prodaje z intenzivno projektivo, ob pravočasnem pristopu k trgu ter raziskavi trga z ustrezno organiziranimi montažno-servisnimi dejavnostmi za celoten program tovarne.

Na tem področju bo potrebno storiti še zelo veliko na vseh ravneh. V medsebojne povezave bo potrebno vtikati vse elemente dohodkovnih odnosov, kar bo ustvarilo ustrezno stimulacijo in pravilne medsebojne odnose. V ta okvir dejavnosti pa sodi tudi tesnejša povezanost s sorodno domačo industrijo, z industrijo za istega kupca in tudi povezanost kupcev prek samoupravnih sporazumov, dogovorov, združenj ipd. Tako je tovarna že tudi članica združenja INVOJ, prek katerega se vklaplja v navedene integracijske procese.

Leta 1948 pa so na IEV začeli tudi z razvojem naprav za usmerjene zveze. Prva postaja, ki so jo pričeli razvijati, je bila 9-kanalna postaja UKM-9 na 400 HMz z impulzno modulacijo. Zadnje terenske meritve z UKM-9 so opravili med Pohorjem in Sljemenom pri Zagrebu. Te meritve je spremljala smola, ki se je dogodila na Sljemeni: ko so po zaključku meritev pospravljali postajo iz terase v hotel, je zapihal veter s takšno močjo, da je prevrnil stojalo z modulatorskim delom, ki je še ostalo na terasi, ter se je tako razbila večina elektronk. Tako kot v OV-2, so tudi pri UKD-9 uporabljali stare elektronske sestavne dele in so bile, prav tako kakor pri OV-2 tudi pri UKD-9 velike težave s kvaliteto naprave.

Naslednja postaja s področja usmerjenih zvez je bila enokanalna naprava UKD-1 na 400 MHz, ki jo je v 6 primerkih želela PTT Split. Z ozirom na izkušnje so za te postaje uspeli nabaviti kvaliteten material. Dve postaji sta bili montirani za povezavo otoka Vis s Splitom. Ta zveza je delovala več kot 15 let v obojestransko zadovoljstvo.

Istočasno z razvojem UKD-1 pa so pričeli z razvojem UKD-12, ki je bila



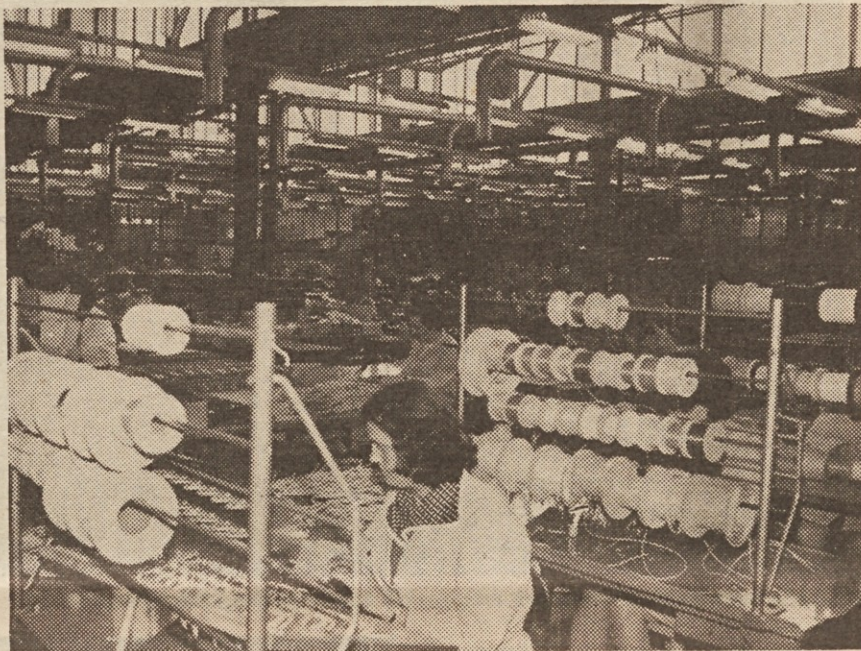
Pogled v montažo.

vodnjo posebne analogne računalniške tehnike.

Razvojne možnosti ISKRE s področja telekomunikacijskih naprav za zveze pa so se tedaj združile v na novo ustanovljenem razvojnem inštitutu ISKRE, v Zavodu za avtomatizacijo — ZZA na Tržaški cesti v Ljubljani. Razen razvojnih oddelkov za kanalne

so zelo zahtevne naprave za usmerjene zveze na 2000 MHz, 6 kanalni HVT-1, na 4.500 MHz 120/300 kanalni SMC 1306 in na 400 MHz 24 oz. 60 kanalni RRS 2, že tranzistorizirane kanalne telefonske naprave KT-31 in VG 4/8 in nove kanalne telegrafске naprave v sodobnem horizontalnem sistemu gradnje z vtičnimi enotami VTG-FM 120/240/480 ter nato potrebne izvedenke za posebne prometne pogoje. Po letu 1967 so pričeli proizvajati tudi sodobne ultrakratkovalovne sprejemno-oddajne naprave za v glavnem radialne mreže na 7, 4 in 2 metrih UKP-5, UKM-7, UKP-6 in nato leta 1971 tudi UKM-8, kasneje UKM-18 in 100 kanalni UKM-28, fiksna postaja UKF-8, pri čemer je bilo za fiksno in mobilno postajo osvojeno tudi 0,7 metrsko področje. Zaradi znatno naraslih potreb po večkanalnih grupnih telefonskih prenosnih napravah, za katere je značilno izredno veliko število razvitih enot, ki tvorijo tak sistem, se je kolektiv odločil za tesno sodelavo na tem področju s tovarno SEL v ZR Nemčiji tako, da so bile 12 kanalne kabelske in prostozračne izvedbe naprav razvite v ISKRI, višje-kanalne pa prevzete od SEL-a. Leta 1971 je stekla proizvodnja grupnih kanalnih telefonskih naprav v horizontalnem mehanskem sistemu gradnje, ki je omogočal realizacijo projektov od 12 do 2700 kanalov po CCITT priporočilih. Kot dopolnilo k tem aparaturnam je bil v NAPRAVAH razvit in proizvajan kompletan program linijske opreme, predvsem vseh vrst zahtevnih translatorjev, linijskih kretnic, zaščitnih naprav in drugih izdelkov, potrebnih za priključitev tako kanalnih telefonskih naprav, kakor tudi telefonskih central na proste vode in kable in za formiranje umetnih vodov.

V cilju čim večje specializacije proizvodnje je bil pri reorganizaciji ZP ISKRE, leta 1975 vključen TOZD ISKRA — TEN v DO ISKRA — Elektromehanika, kjer tvori TEN kot proizvajalec popolnega programa tako žičnih kot brezžičnih zvez s skupno TOZD komutacijske tehnike in tehnike telekomunikacijskih aparatov v Kranju in TOZD Elektronski instrumenti TEI v Horjulu, ki proizvaja kratkovalovne sprejemno-oddajne naprave, zaključeno proizvodnjo naprav s področij telekomunikacij.



Pri delu v navijalnici.

montirana v PTT Ljubljana, Kranj in na Bledu.



Marija Markovič pri spajkanju tiskanih vezij.

Leta 1954 so začeli izdelovati naprave UKM-4, naslednje leto pa so pričeli razvijati posebne 6-kanalne naprave za usmerjene zveze na 2000 MHz HVT 1, ki so predstavljale za to dobo izreden dosežek domačega razvoja in kasneje proizvodnje. Razvita je bila tudi UKV naprava Phonoport. Pričele so sedaj priprave za industrijsko proizvodnjo.

Maja 1961 je prišlo do združitve ISKRE v Kranju, TELE v Ljubljani, TELEKOMUNIKACIJ v Pržanu in IEV v Ljubljani. V okviru tega združenja sta obstojala razvoj in proizvodnja naprav žičnih zvez v Telekomunikacijah, brezžičnih zvez pa na IEV.

Da bi omogočili redno proizvodnjo naprav za brezžične zveze, je bila leta 1962 — torej pred 15. leti — ustanovljena Tovarna elektronskih naprav — NAPRAVE, ki je najprej še na Tržaški cesti, kasneje pa v delu Avtomontaže na Celovski cesti proizvajala nove enokanalne naprave za usmerjene zveze na 400 MHz PLM-1.

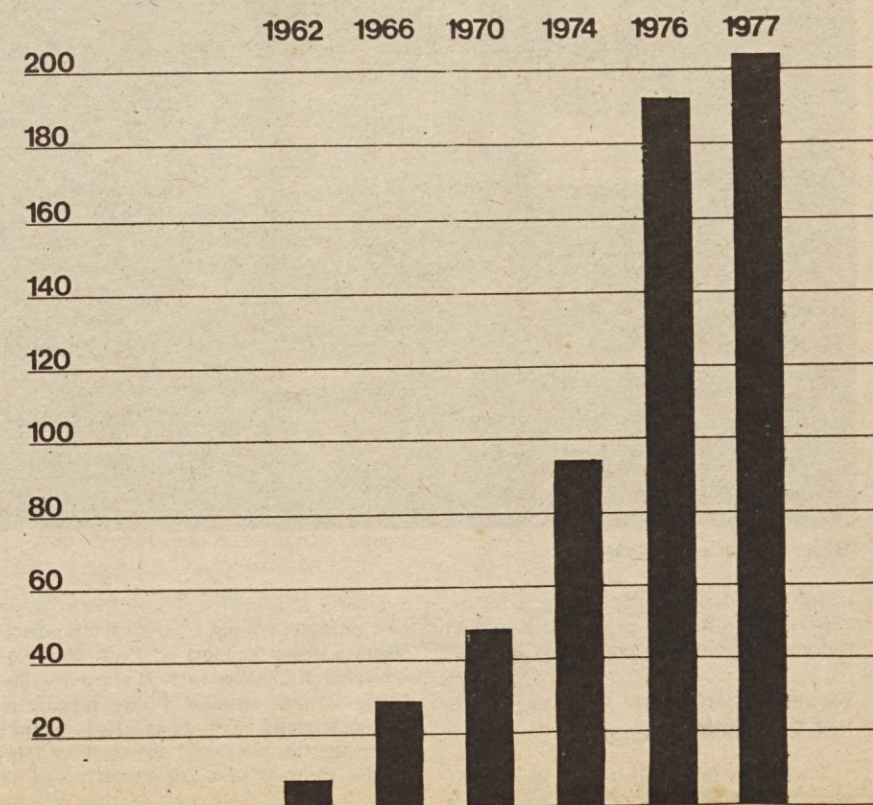
S ciljem združevanja proizvodnih možnosti ISKRE v telekomunikacijskih napravah za zveze, se je proizvodnji brezžičnih zvez v NAPRAVAH pridružila tudi skupina proizvajalcev naprav za žične zveze iz Telekomunikacij. Proizvodni program NAPRAV je bil dopolnjen še s proiz-

telefonske naprave, naprave za usmerjene zveze, kratko in ultrakratkovalovnega oddelka je z ozirom na potrebe začel razvijati nov oddelke za kanalno telegrafijo.

Za uspešno izvajanje tega kompleksnega programa s področja zvez in analogne računalniške tehnike se je kolektiv NAPRAV odločil za obsežno rekonstrukcijo, ki je bila zaključena 1965. leta in je bila gotova tudi nova proizvodna stavba v Stegnah 11. Tako pridobljene večje proizvodne možnosti, novi dovolj veliki proizvodni prostori in uspešno razviti izdelki so omogočili Napravam znaten vzpon.

V naslednjih letih je tekla proizvodnja posebnih analognih računalnikov, kratkovalovnega oddajnika OM-50 in sprejemnika SK-3, ki je NAPRAVE kasneje odstopilo v proizvodnjo tovorni TEI v Horjulu, ultrakratkovalovnega sprejemnika in oddajnika UKM-5 in SEM-5, izdelovali

Gibanje celotnega dohodka v mio din



Razvoj naprav za zveze v Iskri

Prvi zametki ISKRE segajo že v obdobje med vojno, ko so od 1943. leta dalje na osvobojenem ozemlju pri Starih žagah na Dolenjskem začele delovati centralne partizanske delavnice. Takoj po zaključku vojne so se preselile v Ljubljano, iz njih je leta 1948 z odlokom Borisa Kidriča nastal Inštitut za elektrozeve — IEV.

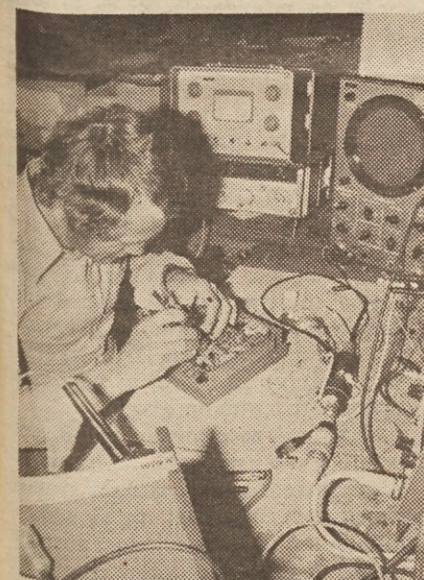
Prva naloga, ki jo je dobil IEV že leta 1948 je bila razviti 4-kanalno brezžično sprejemno-oddajno postajo za povezavo vašnjih upravnih in industrijskih centrov s centralo v Beo-

je. S temi postajami je bila vzpostavljena zveza med Ljubljano in Beogradom in je bilo možno preko javnega telefonskega omrežja klicati poljubne naročnike.

Značilno za postajo OV-2 je bilo, da je bila izdelana iz starega materiala in zato v obratovanju ni bila zanesljiva. Posebej velja to za modulatorski štirikanalni sistem, saj je bila večina kondenzatorjev za nizkofrekvenčna sita navita doma na roko in to iz starih kondenzatorjev. Cilj pa je bil le dosežen: bili smo sposobni izdelati takšno postajo doma.

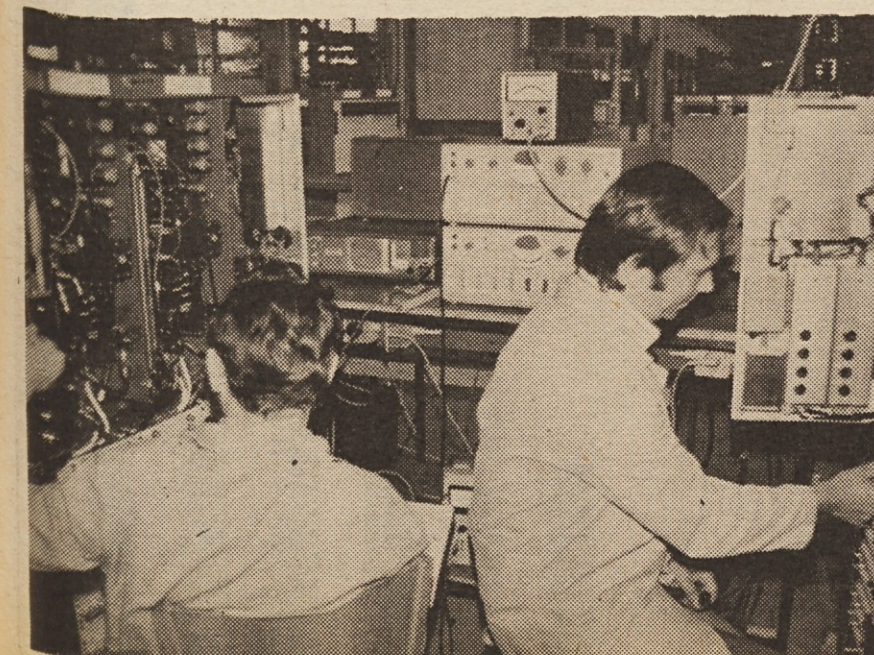
Izkušnje pri razvoju modulatorskega dela postaje OV-2 — štirikanalni sistem z enim bočnim pasom — so bile osnove za razvoj kanalnih telefonskih naprav na IEV. Se predno je bilo končano delo na postaji OV-2 je bil formiran na IEV poseben oddelke za razvoj kanalne telefonije, v katerem so sodelovali tudi strokovnjaki ljubljanske PTT.

Razvojni dosežki na področju kanalne telefonije za potrebe pošte in elektroenergetske službe so dali najprej aparature KT-2 in ET-2. Da bi osvobodili razvoj od proizvodnje je bilo na iniciativu IEV-ja ustanovljeno leta 1951 proizvodno podjetje Telekomunikacije na Pržanu, ki je poleg nekaterih sestavnih delov in radijskih sprejemnikov že 1953. leta izdelovalo najprej navedeni dve profesionalni napravi s področja žičnih zvez, nato pa izpolnjeni ET 3 in ET 5. Zaradi boljšega stika s proizvodnjo se je v teh letih preselil iz IEV v tovarno Telekomunikacije tudi razvojni oddelke za žične zveze. Ta je v letih 1954 do 1959 razvil nove kanalne telefonske aparature KT-3 za mobilne namene, KT-21, KT-22 i KT-23 za poštna in EG-2, EG-3, EG-11 in EG-22 za elektroenergetska omrežja. Pojava transistorjev, ki so zamenjali elektronke, je pogojila od 1958. leta dalje razvoj nove mobilne kanalne telefonske naprave KT-31 ter stacionarne VG 4/8, za katere lahko ugotavljamo, da se še danes s pridom uporabljajo.



Cveto Plevel umerja UKV sprejemno-oddajno aparaturu.

gradu. Po strokovnem predurku je bila to kratkovalovna postaja OV-2, ki je delala z enim bočnim pasom — SSB. Visokofrekvenčni del postaje t.j. oddajnik z izhodno močjo 0,5 kW in sprejemnik so razvili v oddelku za kratkovalovno področje, Modulatorski del, t.j. 4-kanalni nizkofrekvenčni del z enim bočnim pasom pa je bil razvit v oddelku za telefonijo. Postaja je bila opremljena z avtomatskim telefonskim pozivom tako, da se jo je lahko priključilo na javno telefonsko omrež-



Umerjanje 4.500 MHz naprave za usmerjene zveze.

Nekaj o našem proizvodnem programu

Izdelujemo potrebne kanalne, multi-pleksne telefonske naprave, kanalne telegrafске naprave, naprave za prenos po zračnih vodih, kabliah in usmerjenih zvezah. Razen tega izdelujemo tudi brezžične naprave za radialna omrežja in to z vsemi, za to potrebnimi antenami in antenskimi sistemi.



Zorka Kaurin pri navijanju miniatur-nih naprav.

FDM kanalni telefonski sistemi

Dosedanji program kanalnih telefonskih naprav obsega enotno familijo grupnih telefonskih naprav od 12 do 2700 kanalov delno za prenos po prostih vodih, sicer pa po kabliah in po napravah za usmerjene zveze. Izveden je v horizontalnem načinu gradnje ISEP, ki se odlikuje po fleksibilnosti in po preprostem načinu nadaljnega dopolnjevanja že postavljenega sistema z dodajanjem novih podokvirjev v obstoječa stojala ali dodajanjem novih, 600mm stol-jal. Uporabljeni visokokvalitetni profesionalni elektronski sestavni deli in način gradnje omogočajo gostoto 180 kanalov v enem stojalu.

Z ozirom na uvedbo novih tehnologij pri gradnji elektronskih naprav in s tem tudi zmanjševanja posameznih enot upeljujemo zaradi še lažjega načina razširjanja naprav in pa zaradi kompatibilnosti multipleksnih naprav z odgovarjajočimi napravami za usmerjene zveze, ki po svoji funkciji zahtevajo vertikalni način gradnje in za kabselske zveze, ki tvorijo kompletne prenosne sisteme tudi v kanalnih telefonskih napravah vertikalni sistem gradnje VSEP z ozkimi, 120 mm širokimi stojali. V te lahko namestimo 60 kanalov, torej na širino 600 mm 300 kanalov, torej več kot dvakrat več kot v horizontalni sistem. Za malokanalne sisteme pa obstoja tudi možnost namestitve 120 mm širokih vstavkov z enotami tudi v stenske omarice.

Formiramo celo familijo kanalnih FDM telefonskih sistemov od 3 do 10.800 kanalov in to za javna, PTT omrežja kakor tudi posebna, resorna omrežja t. j. elektro-energetski sistemi, naftovodi itd., za kar bo razen multipleksnega dela obstojala tudi ustrezna kabselska linijska oprema.

TDM kanalni telefonski sistemi

Zaradi prednosti, ki jih prenašajo digitalni prenosni sistemi s časovnim razvrščanjem kanalov (TDM) upeljujemo tudi za javne mreže priporočen sistem s pulzno-

240, 480 s svojimi izvedenkami za posebne namene.

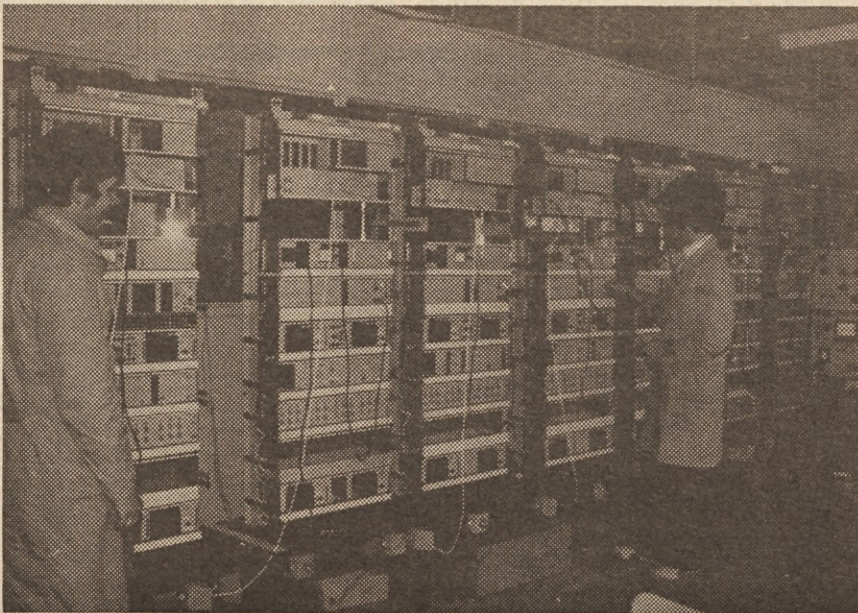
Zaradi vedno gostejšega telegrafskega naročniškega prometa, pomanjkanja naročniških vodov in zahteve po minimalnih presluhih v mestnih kabselskih mrežah, posebno če se po istih prenašajo tudi podatki elektronskih računskih centrov, pripravljamo naročniško napravo, ki deluje z nosilnimi frekvencami namesto z enosmernim tokom.

Za prenos podatkov izdelujemo modeme za hitrosti 200, 1200/600 in 2400/1200 bit/sek, v pripravi pa imamo tudi osvajanje modemov za prenos podatkov večjih hitrosti. Sodelujemo tudi pri formiranju večjih data-mrež in opremljanju za to nastalih komunikacijskih centrov.

Razvoj tehnike prenosa telegrafskih signalov se je v zadnjih letih usmeril v časovni multipleks (TDM). Zaradi tega pripravljamo osvajanje tudi takšnega multipleksa.

Usmerjene zveze

Skladno s FDM kanalnimi telefonskimi napravami imamo pri usmerjenih zvezah tudi naprave v horizontalnem načinu grad-



Končno umerjanje 12-kanalnih telefonskih naprav za Sovjetsko zvezo.

nje ISEP na 400 MHz in 24/60 kanalov, v vertikalnem načinu gradnje VSEP pa naprave na 7200 MHz za 24/60/120 kanalov v pripravi tudi 300 kanalov in možnost dobave do 960 kanalov v območju 7500 MHz. V pripravi imamo tudi naprave na 2500 MHz. S tem se lahko krijejo skoro vse potrebe po napravah za usmerjene zveze v Jugoslaviji.

Za prenos PCM signalov s 30 oz. 126 kanali bomo izdelovali tudi ustrezno napravo za usmerjene zveze na 13 GHz.

Razen tega osvajamo zelo zahtevno mobilno napravo za večkanalni prenos FDM in PCM informacij po usmerjenih zvezah in monokanalno napravo za prenos v usmerjenem in radialnem omrežju.

UKV naprave

Za formiranje omrežij za brezžično povezovanje v UKV frekvenčnem področju izdelujemo predvsem sprejemno-oddajne naprave in to prenosne, mobilne in fiksne izvedbe v frekvenčnem pasu 4, 2 in 0,7 m. Mobilne in fiksne postaje opremljamo tudi

Linijska oprema

Proizvajamo vse vrste translatorjev, za priključek kanalnih prenosnih naprav na kabel ali linijo, za galvansko ločitev in za formiranje fantomov in to za PTT omrežje, kakor tudi za razna, zelo zahtevna resorna omrežja. Izdelujemo nizkofrekvenčne, visokofrekvenčne in širokopasovne translatorje ali kombinacije, od tega tudi v visokonapetostni izvedbi in za različna prestavna razmerja.

Navigacijske naprave

Pričenjamo s proizvodnjo zelo zahtevnih naprav za navigacijo.

Antene

Pripravljamo izdelavo vrste profesionalnih anten za potrebe naših in eventualno drugih proizvajalcev kratkovalovnih in ultrakratkovalovnih sprejemno-oddajnih naprav ter naprav za usmerjene zveze v vseh za naš program naprav predvidenih frekvenčnih področjih, pa tudi anten za navigacijske naprave.



Motiv iz obrata v Cajnarjih, ki se lepo razvija v pomembno proizvodno enoto tovarne.

Delo družbeno-političnih organizacij

Tovarna elektronskih naprav je v 15 letih dokazala, da s svojim programom uspešno opravlja svojo dejavnost. V tem obdobju smo doživeli nekaj karakterističnih dinamičnih obdobji, kar je pač v povezavi s proizvodnim programom, pa tudi v odnosu do okolja, v katerem živimo.

V taki obliki poteka tudi delovanje družbenopolitičnih organizacij. Zavedamo se, da vse težave, ki še obstajajo niso rešljive takoj in da bo potrebno še mnogo dogovarjanj in medsebojnih povezav za doseg tistega, kar od nas delavci pričakujejo in kar je tudi naša dolžnost urediti.

Zato nam je vsem predvsem dolžnost in ena izmed glavnih nalog še naprej nadaljevati z uveljavljanjem trdnih medsebojnih povezav, s partnerji v DO, SOZD, kot tudi zunaj nje.

Glede samoupravne organiziranosti ob sprejetju Zakona o združenem delu DPO niso bile nepravilne, saj se zavedamo, da nas na tem področju čaka ogromno dela. Določene zadeve s tega področja že urejamo, prepričani pa smo, da bomo ob pomoči in sodelovanju strokovnih služb in samoupravnih organov uresničili Zakon o združenem delu v naših samoupravnih aktih in sporazumih.

Ena izmed poglavitnih bližnjih nalog je predvsem uveljavitev dohodkovnih odnosov. Tu moramo priznati, da DPO do sedaj niso bile dovolj odločne, da bi pri ustreznih službah in prek samoupravnih organov dosegle bolj uspešno vključevanje pri reševanju problema, vendar v zadnjem času opažamo, da so se pobude začele uresničevati.

Zelo velik problem predstavlja tudi uresničevanje nagajevanja po rezultatih dela, še predvsem na režijskih delovnih mestih. Tu se bodo morale družbenopolitične organizacije polno angažirati, da bo odgovarjajoči akt ustrezal svojemu namenu.

V teh letih je bilo vloženo veliko naporov, da smo se konsolidirali, da smo uredili kolikor toliko stvari, ki so

osnovnega pomena za celoten kolektiv. Verjeno nima smisla, da pripovedujemo o težavah in problemih na področju družbenega standarda, kjer smo šele v zadnjih letih našli nekaj časa in prostora tudi za to.

Težko je danes govoriti o tem, katera organizacija je bila več ali manj pobudnik raznih akcij, vendar je bil tu glavni pobudnik običajno le sindikat, kar že sicer v glavnem sodi v njegov delokrog. Moramo povedati, da pa pri dogovarjanju ne moremo najti soglasja – glede na enotne ureditve na kompleksu Stegne – pa najsibo glede skupnega prevoza, prehrane, ambulante, vrtca itd.

Če so problemi, ki verjetno niso evidentirani samo v naši TOZD in o teh problemih se bodo morale naše DPO resno in odločno pogovoriti, če bomo hoteli izboljšati delo v samoupravnih organih in DPO.

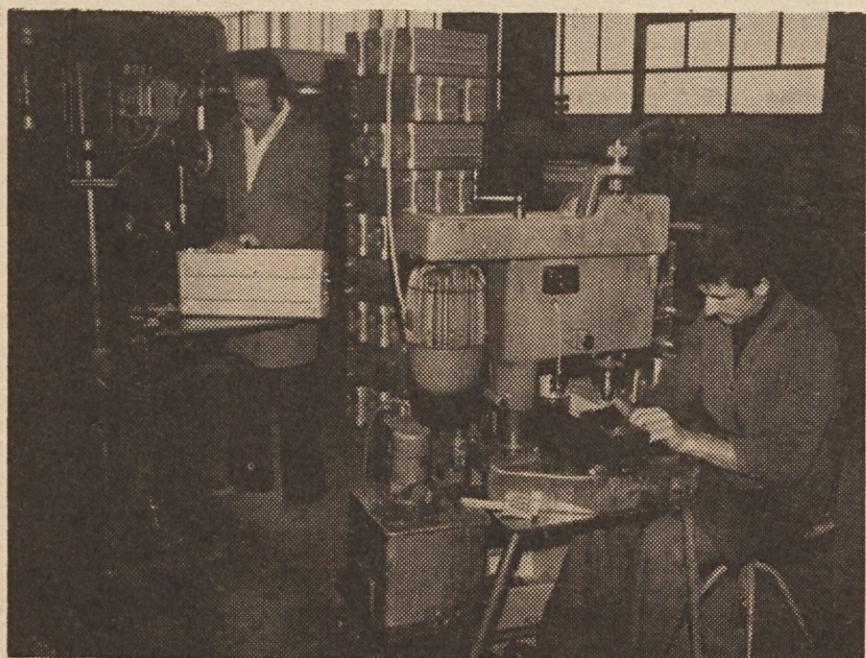
Še en problem je, ki ga je treba obvezno omeniti, to je obveščanje. Sicer imamo urejen delegatski sistem – v sindikatu – je pa tako kot, da ga ni. Imamo svoj bilten, v katerega pa vsi premalo pišemo. Tisti splošni članki s strani strokovnih služb in nekaj splošnih obvestil je premalo. Tu so na potezi zopet DPO. Nimamo problemov s tiskom, vendar tudi strokovne službe premalo dajejo svoje „tajne“ na vpogled kolektivu, čeprav bi bilo zaželeno, da tudi vsi drugi, kot samoupravni organi in DPO, izkoristijo priložnost za redno in pogostejšo objavo v tovarniškem glasilu.

Tudi pri sprejemanju raznih sporazumov vse premalo koristimo tiskano besedo, ki velikokrat razjasni marsikatero nejasnost, in ki lahko v priljudni in delovnim ljudem dostopni besedi in razlagi pojasni na enostaven način še tako zapleten problem.

Kljub vsem dobrim in slabim stranim našega delovanja, pa vseeno ugotovimo, da smo bili kar dobri in to nam bo tudi v bodoče vodilo in vzpodbuda za nadaljnji razvoj družbenega dela, za prizadevanja za boljše poslovanje tovarne in boljše odnose med nami, za boljše življenjske pogoje vsega delovnega kolektiva.

RAZVOJNA DEJAVNOST

Razvoj naprav za TEN je združen sedaj na Institutu za prenosno tehniko v Ljubljani. Ti razvojni oddelki razvijajo, skladno s potrebami proizvodnega programa, večino izdelkov in sistemov tako, da so najprimernejši za tržišče, predvsem domače. Dobri rezultati lastnih razvojev se kažejo v kvalitetni koncepciji naprav predvsem za domače kupce, interes pa kažejo tudi tuje firme, ki so prosile za licence in po njih tudi delajo (SESA, Španija, ELECTRON, Irska). Zaradi zaupanja v razvojne sposobnosti je uspelo na nekaterih področjih razvoja ustvariti tesno sodelavo v razvoju z renomiranimi inozemskimi firmami kakor SEL Z. R. Nemčija, SRT Švedska, Marconi, Italija itd. Nekaterim od teh firm dobavljamo tako pri nas razvite in proizvedene naprave za dopolnitev njihovega asortimana. Zaradi našega, zelo širokega asortimana naprav iz vseh področij zvez in zaželeni kompletnosti na tržišču smo predvsem za poznane izdelke in pa za dele velikih sistemov sklenili licenčne pogodbe. Na te načine lahko zadostimo potrebi po dokumentaciji za proizvodnjo kompletnega asortimana naprav za zveze.



Mehanska izdelava kaset.

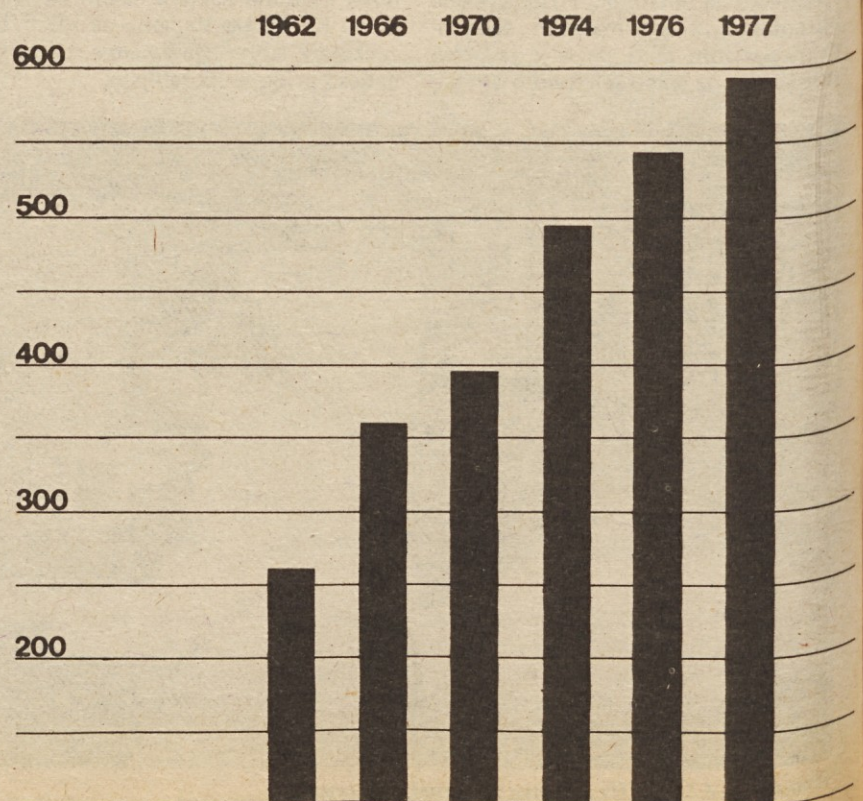
kodno modulacijo – PCM in to za 30 oz. 126 kanalni sistem za prenos po kabliah ali napravah za usmerjene zveze.

Kanalne telegrafске naprave s prenosom podatkov

Za prenos telegrafije tako v javnih PTT omrežjih kakor tudi resornih služi naša kanalna telegrafska naprava VTG–FM 120,

z dodatki za identifikacijo ter klic v sili, pa tudi za selektivni poziv posameznih postaj. Naprave imajo možnost od 1 do 100 radio-frekvenčnih kanalov in se s pridom vključujejo v razna omrežja. Fiksno postaja je možno opremiti tako, da se lahko priključi na avtomatski telefonski aparat ali na telefonsko centralo tako, da je možno na ta način razširjati telefonsko omrežje v lažje dostopne kraje.

Gibanje števila zaposlenih



Prostorska stiska ovira za še hitrejši razvoj

PONUDBA SISTEMOV BI MORAL BITI SKUPNI CILJ CELOTNE ISKRE

Tudi TOZD Inženiringi v Industriji za avtomatiko je ena izmed tistih, ki je za letošnje leto načrtovala dokajšen porast vrednosti svoje pomembne dejavnosti. Načrtovanih nalog se je lotila z vso resnostjo in v prvih petih mesecih, kljub težavam, ki spremljajo njeno dejavnost, uspešno opravila že 49 % celoletne načrtovane obveznosti, kar napoveduje do konca leta za približno petino večjo uresničitev letošnje načrtovane proizvodnje.

Medtem ko so v TOZD Inženiringi lani dosegli vrednost proizvodnje 369 milijonov dinarjev, so za l. 1977 načrtovali za okrog 17 % večjo realizacijo. Uspešno zastavljeno izpolnjevanje letošnjega načrta pa kaže, da bodo že v avgustu dosegli realizacijo nad 300 milijonov dinarjev, do konca leta pa prav gotovo precej več od načrtovanih 410 milijonov dinarjev.

Dejavnost te naše temeljne organizacije je v dosedanjem obdobju predvsem usmerjena na domači trg, le v manjši meri pa tudi v izvoz. Razumljivo, najprej se je treba uveljaviti doma in si tako odpreti vrata na tuje trge. Nekaj malega izvoza in opravljanje servisnih storitev za tuje licenčne partnerje — to je tisto, od česar TOZD Inženiringi trenutno pričakuje okoli 200.000 dinarjev.

Seveda pa jih tolikšni izvozni posli ne zadovoljujejo, zato intenzivno skušajo prodreti tudi na tuje. Pravkar imajo v ognju dve železi, dvoje ponudb za inženiringa v Iraku in Turčiji, ki naj bi zagotovila izvozno realizacijo v vrednosti okrog 100 milijonov dolarjev. Razumljivo bo uresničitev teh dveh nalog lahko še bolj odprla pot Inženiringom na tuje.

TOZD Inženiringi pa se v svojem pomembnem delu srečuje z dvema, najbistvenejšima težavama, ki zavirata njen še hitrejši razvoj in napredek. Prva izmed njih je težava zaradi nepravočasnih dobav iz tovarn ZP Iskra. Pri tem pa poseben problem predstavljajo tudi cene, ker med tovarnami-dobavitelji in TOZD Inženiringi še niso vzpostavljeni ustrežajoči dohodkovni odnosi, kot jih predvideva zakon o združenem delu.

Prav na tem občutljivem področju bo treba čimprej in čimbolj uveljaviti takšne odnose, ki bodo zagotavljali enakopraven položaj TOZD Inženiringi in polet njenega nadaljnjega napredka in rasti.

Tu bi pa morale tudi vse tovarne v Iskri, ki proizvajajo elemente in naprave, imeti več posluha za skupne napore na področju kompleksnih inženiringov, t.j. za še hitrejši razvoj sistemov, kot višje in še zanesljivejše oblike plasmata svojih izdelkov.

Druga težava TOZD Inženiringi pa je vprašanje ustreznih delovnih prostorov. Dejavnost te naše temeljne organizacije zahteva dobre strokovne kadre, v manjši meri pa stroje in opremo. In za uspešno delo strokovnih sodelavcev so nujno potrebni prostori, v katerih bi lahko na široko razvili svojo zahtevno in pomembno dejavnost.

Obstoječi delovni prostori TOZD Inženiringi so prav gotovo le zasilni, saj na področju Ljubljane člani tega

delovnega kolektiva „gostujejo“ kar na petih različnih mestih. To nedvomno njihovo delovanje otežkoča in tudi podražuje, predvsem pa takšno stanje onemogoča nadaljnje širjenje zmogljivosti, pa čeprav so potrebe po inženiringih na trgu vsak dan večje.

Že za naloge, ki jih predvidevajo opraviti v tekočem letu, bi morali število zaposlenih strokovnjakov povečati na 300, v srednjeročnem obdobju pa celo na 450, toda kje dobiti za tako številni kolektiv tudi ustrezne delovne prostore, ki bi zagotavljali njihovo učinkovito dejavnost, je vprašanje, ki vodstvu TOZD povzroča največ skrbi in glavobola.

Za rešitev obstoječih prostorskih problemov je sicer predvidena izgradnja lastnega objekta na Iskrinem kompleksu na Stegnah, ki bo imel okrog 10.000 kv. metrov koristnih površin.

To bo konec prihodnjega leta, ko bo objekt dograjen, sicer prostorsko stisko TOZD Inženiringi odpravilo, do takrat pa bo stiska vedno večja ob sprejemanju novih, za izpolnitev načrtovanih nalog, potrebnih sodelavcev.

V TOZD Inženiringi prav glede na potrebe na trgu in perspektivnost

Franc Grad v pokoju

V TOZD Tovarna električnih aparatov — TELA so se 13. junija poslovili od dolgoletnega marljivega in uglednega sodelavca Franca Grada, vodje orodjarne, ki je po skoraj 25 letih zaposlitve v tej organizaciji odšel v zaslužni pokoj.

Slovo vodstva, predstavnikov samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij TOZD od Franca Grada prav gotovo ni bilo lahko. Franc Grad je v malone četrstoletnem sodelovanju, dobesedno del svojega ustvarjalnega življenja posvetil tovarni, ki se je iz skromnih zasnov do danes razvila v moderno, doma in v svetu dobro uveljavljeno tovarno.

Med NOV je Franc Grad sodeloval v Cankarjevi brigadi, pozneje pa je bil kurir TV postaj. Ko je prišel v tovarno, je prevzel odgovorno dolžnost vodje proizvodnje. Za krajše obdobje je pozneje odšel iz tovarne, a ko se je nato spet vrnil, je v njej nadaljeval svoje delo kot tehnolog.

Pred petnajstimi leti je Franc Grad postal vodja orodjarne. S svojo priza-

svoje dejavnosti precej vlagajo v kadre. Trenutno štipendirajo 50 štipendistov, pri tem 25 na visokih šolah, hkrati pa se 39 sodelavcev strokovno izobražuje ob delu, med njimi kar 20 na visokih šolah. S tem bodo v perspektivi še izboljšali strokovni sestav zaposlenih in ustvarili pogoje za še uspešnejše izpolnjevanje svojih nalog pri nudenju sistemov.

Znatna finančna sredstva TOZD Inženiringi vlagajo tudi v lasten razvoj. Trenutno imajo v teku 20 raziskovalnih projektov, za katere bodo samo letos vložili 15 milijonov lastnih sredstev, nanašajo pa se na inovacijo obstoječih in na razvoj novih sistemov za avtomatizacijo. Seveda pa vzporedno tesno sodelujejo tudi z drugimi razvojno-raziskovalnimi institucijami v Iskri, s fakulteto za elektrotehniko in drugimi.

TOZD Inženiringi s skrbjo za kadre in vlaganjem v razvoj ustvarja nove možnosti ne samo za sebe, pač pa za celotno Iskro, ki bi morala čimprej spoznati v proizvodnji sistemov nove možnosti za uveljavitev na trgu in za še uspešnejši plasman svojih izdelkov.

V razvoju novih integralnih sistemov je torej ključ za bodočnost Iskrinih tovarnih elementov in naprav, kajti v primeru, da le-te te perspektive same ne bodo spoznale, bo ponujene možnosti z njihovimi izdelki izkoristil kdo drug in nas kako prehitel na najbolj obetavnem področju.

V tem zapisu okrog dela, problemov in uspehov TOZD Inženiringi prav gotovo nismo rekli vsega, vendar pa lahko kljub temu ugotovimo, da ob vseh težavah in problemih uspešno izpolnjuje svoje naloge. Prav to, da pa to pot nismo povedali še vsega, zagotavlja, da bomo o dejavnosti TOZD Inženiringi kmalu znova spregovorili.

— J. C. —

devnostjo, vestnostjo, organizacijskimi sposobnostmi, predvsem pa s svojimi toplimi človeškimi odnosi je v tem obdobju uspel orodjarno razviti v pomembno sestavino tovarne, ki je prav gotovo prispevala odločujoč delež pri tako hitrem in mogočnem razvoju celotne tovarne.

Seveda pa je Franc Grad vsa ta leta vzporedno z vzornim opravljanjem svojih službenih dolžnosti opravljal še vrsto drugih nalog. Sodeloval je v delu samoupravnih organov tovarne, v raznih komisijah, zlasti pa je uspešno vodil komisijo zveze borcev NOV v tovarni, povsod in na vseh teh dolžnostih pa je delal s polno odgovornostjo, predano in zgledno.

Besede vseh, ki so se na skromni slovesnosti poslovili od Franca Grada, so izražale hvaležnost za njegov prispevek k skupnemu uspehu in obžalovanje, da Franc Grad odhaja iz tovarne prav v času, ko se le-ta nezadržno usmerja v nov polet svojega razvoja.

Dobre želje Francu Gradu in pa obljuba, da vezi z njim po upokojitvi ne bodo povsem pretrgane, s tem je izzvenelo slovo od dolgoletnega zvestega sodelavca in soustvarjalca pomembne tovarne TELA.

— C —



Na 4. zboru delavcev DS skupnih služb 13. junija so razpravljali in sklepali o predlogih samoupravnih sporazumov SIS o osnovah plana 1976-1980, o družbenem dogovoru o zadevah skupnega odločanja pri opravljanju komunalnih dejavnosti, o sprejemu samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Komunalne skupnosti Ljubljana-Bežigrad in drugem. Sklepali so tudi o dajanju jamstva delavcem, prosilcem za solidarnostna stanovanja in poslušali informacijo o poslovanju DO v 4 mesecih 1977 in uresničevanju zakona o združenem delu. Posnetek je s tega zbora delavcev DS SS.

INDUSTRIJA IZDELKOV ZA SIROKO POTROŠNJO

Mladi v TOZD TV PRŽAN

Osnovna organizacija ZSMS v Pržanu je najaktivnejša v široki potrošnji. Letos marca so na občnem zboru izvolili novo vodstvo, ki nadaljuje živahno delo prejšnjega. Novega predsednika mladine Bojana Demšarja smo povprašali o njihovem delu. Imel nam je kaj povedati, saj mladinci živahno delajo na področju izobraževanja, športa in v kontaktih na terenu in z JLA.

Lanska druga polovica leta je bila bolj mršava na področju mladinske aktivnosti, saj je bila TOZD Pržan v sanaciji in so vsa prizadevanja usmerili v proizvodno delo in na čim večjo kakovost izdelkov. Temu se je pridružila z vso vnemo tudi mladinska organizacija in je tako ostalo malo časa za čisto mladinsko aktivnost. Letos, ko so spravi poslovanje v normalen tir, ostaja tudi čas za šport, srečanja in zlasti kulturno dejavnost.

Navezali so živahne stike z mladinci iz krajevne skupnosti Šentvid in skupaj z njimi organizirali prenos lokalne štafete ob 85. rojstnem dnevu tovariša Tita in slovesen sprejem zvezne štafete. Ob tej priliki so na dvorišču pred tovarno pripravili izbran program, na katerem so sodelovali domači mladinci, mladinci iz krajevne skupnosti in vojniki iz vojašnice Borisa Kidriča. Zlasti je zbudil pozornost recital, vsebinsko izbran iz življenjskega tovariša Tita in zgodovine partije.

Prav zdaj imajo v delu novo anketo o aktivnosti mladincev v družbenopolitičnih organizacijah, izobrazbi in željah planov. Na podlagi rezultatov ankete bodo organizirali svojo dejavnost in zlasti omogočili vsem mladincem, ki nimajo končane osemletke, da to uspešno končajo. Prav tako bodo pomagali tistim, ki se želijo izobraževati ob delu do kvalifikacij, saj tovarna rabi še in še strokovnih kadrov.

Na področju izobraževanja so v Pržanu tudi sicer aktivni. Poleg rednih štipendistov se izredno že izobražuje 34 delavcev na srednjih, višjih in visokih šolah, 13 jih je letos opravilo funkcionalne tečaje, sami pa so v tovarni organizirali seminar o novem Zakonu o združenem delu s 50 udeleženci, in tečaj za vrednotenje zahtevnosti dela s 30 udeleženci. Kakor smo že omenili, se bo to število še povečalo, s čimer bodo zapolnili vrzeli med strokovnimi kadri.

Ob 10. obletnici Dneva mladih Šiškarjev so sodelovali na športnem tekmovanju v košarki, streljanju, šahu in kegljanju. Nastop sicer ni najbolje uspel, ker trenirajo in nastopajo lahko le izven delovnega časa, zato nekateri tudi dobri športniki niso mogli na tekmovanje. Dva mladince sta v delovni brigadi na Dugem otoku, lani pa so jih nekaj poslali v MDB na zvezno akcijo. Tudi na zimskih in letnih igrah široke potrošnje so se dobro odrezali prav tako na zimski Iskriadi.

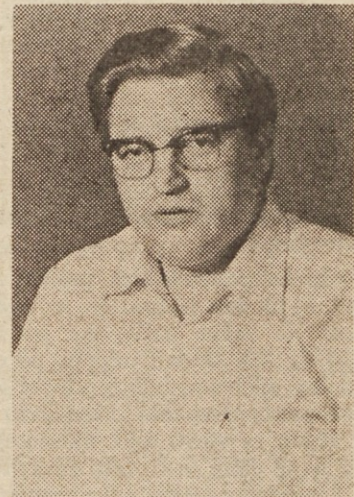
Imajo pa tudi dobre stike z vojniki iz vojašnice Borisa Kidriča. Skupno pripravljajo proslave ob dnevu JLA, 1. maju, za Dan mladosti in ob drugih praznikih in jubilejih.

Najnovejša akcija pržanskih mladincev pa je prizadevanje za dvig kvalitete proizvodne in prizadevanje za čim manjši izmet. Tako so se vključili v stabilizacijski tok in skušajo doprinesi svoje k normalizaciji poslovanja v TOZD.

KF

MARJANU STRNADU V SLOVO

Boleče je v delovnem kolektivu TOZD Radijski sprejemniki v Sežani odjeknila kruta novica, da je mnogo prezgodaj, komaj 36 let star, tragično preminil dober sodelavec in tovariš — Marjan Strnad, vodja operativne priprave dela.



V skoraj 15-letnem delovanju v tovarni radijskih sprejemnikov si je s svojim vztrajnim in vestnim delom in s svojim tovariškim odnosom med sodelavci pridobil veliko priljubljenost. Opravljal je zahtevne in pomembne naloge in jih vselej izpolnjeval z vso natančnostjo in marljivostjo, svoje izkušnje in znanje pa je razdal mladim, kot učitelj praktičnega pouka na šoli za RTV mehanike. Tudi tu je bil njegov delež neprecenljiv, zato pa prezgodnja izguba tudi tem hujši udarec za vse, ki smo ga poznali, dolga leta z njim sodelovali in se od njega učili vrlin, ki jih je imel. Naj mu bo lahka domača kraška zemlja!

TOZD Radijski sprejemniki, Sežana.



Franco Grad v krogu svojih sodelavcev — orodjarjev.

Pred izbiro poklica

Končalo se je šolsko leto. Za nekatere bolj, za druge manj uspešno. Sedaj se zastavlja vprašanje kam po končani osnovni šoli?

Na to vprašanje je poskušala odgovoriti staršem in učencem kranjska Skupnost za zaposlovanje s knjižico „Informacije pred izbiro poklica 1977.“ Glavni motiv za vsakoletno izdajo teh informacij je priprava učencev na ta življenjski korak. Namenjene so predvsem učencem 7. razredov in njihovim staršem, in sicer zato, da bi jih pravočasno opozorili, kaj vse morajo vedeti pred izbiro poklica, kakšne potrebe po kadrih bo imela naša družba v prihodnjih letih ipd.

Publikacija je razdeljena na tri dele. Prvi del je namenjen staršem in govori o usmerjenem izobraževanju. V drugem delu se bodo učenci lahko seznanili z možnostmi vključevanja na razne šole in z napakami pri izbiri poklica. Sledi še delitev na „moške“ in „ženske“ poklice. Poleg tega bodo zasledili še zdravstveni vidik pri izbiri, na katerega tudi ne smemo pozabiti. Med informacijami so podrobno obdelani deficitarni poklici v kovinarski stroki, gradbeništvu, lesarstvu, v gumarski stroki, čevljarstvu in industriji in gostinstvu.

Radi bi vas seznanili s trenutnim stanjem pri sprejemu učencev v srednje šole. Posredujemo vam razgovor, ki ga je sklicala enota Zavoda za šolstvo v Kranju. Udeležili so se ga ravnatelj tistih srednjih šol, pri katerih je po predpisih prijavljeno preveč učencev ter vse ostale službe, ki so zadolžene za sodelovanje v akciji vpisa osnovnošolcev v srednje šole.

Namen tega sestanka je bil:

– ugotoviti, kakšno je stanje po predpisih

– določiti vpisne pogoje za posamezne šole – zadostiti potrebam združenega dela po strokovnih kadrih.

Poleg teh vprašanj so na sestanku rešili vprašanje, kam preusmeriti učence, ki ne bodo sprejeti v posamezne štiriletne šole. Situacijo naj bi razrešili čim boljše tako, da ne bi bilo prizadetih niti preveč učencev niti združeno delo, ki ima velike potrebe po kadrih s poklicno šolo.

Srednje šole imajo v svojih statutih določene pogoje za sprejem novih učencev. Komite za vzgojo in izobraževanje je poslal priporočilo, naj bi šole poleg teh svojih kriterijev upoštevale pri sprejemih še tri elemente:

– učni uspeh v posameznih predmetih, ki so pomembni za nadaljevanje šolanja in to za več razredov nazaj

– mnenje osnovnih šol o primernosti kandidata za določeno srednjo šolo

– mnenje strokovne službe poklicnega usmerjanja.

Poleg tega komite za vzgojo in izobraževanje priporoča, naj se želje mladine uresničujejo v okviru regij, torej naj srednje šole, ki imajo prevelik vpis, preusmerijo učence v istovrstno šolo v drugi občini, če je tam vpis manjši.

Poglejmo kakšna je situacija po predpisih.

Ekonomsko-administrativni šolski center Kranj

Potrebe po vseh treh profilih kadrov, ki jih šola izobražuje, so velike. Glede na velike kadrovske potrebe bodo na šoli skušali odpreti po dva oddelka upravno-administrativne šole in administrativne šole s kapaciteto po 58 učenec za vsako šolo. Ekonomska šola se ne more širiti, zato kapaciteta 91 kandidatov ostane nespremenjena. Ustrezne učence za to smer šolanja bodo skušali preusmeriti v Šolski center Radovljica. Zaradi majhnih učilnic ne morejo upoštevati normativ, ki ga predlaga RIS-k za sprejem, to je 68 kandidatov za vsako od administrativnih šol.

Gimnazija Kranj

Ob predpisih je na gimnazijo prijavljenih nekaj več kandidatov, kot imajo kapacitet. Za pedagoški oddelek so zapolnili nezasedena mesta s kandidati, ki so se prijavili na pedagoško gimnazijo v Ljubljani.

Šolski center Iskra Kranj

Potrebe po kadrih so velike. Prostorke kapacitete šole pa so tako omejene, da sprejemnih kapacitet ne morejo širiti. Kandidate, ki ne bodo sprejeti na tehniške smeri šole, bodo preusmerili na poklicno šolo Iskra. Pri sprejemu ŠC že več let uspešno sodeluje s službo poklicnega usmerjanja.

Šolski center Radovljica

Ukinitvev pedagoškega oddelka šole že v prihodnjem šolskem letu ni možna zaradi kadrov, ki jih imajo za poučevanje na tej šoli. Zato nameravajo imeti tudi pedagoški oddelek, ki ga bodo lahko zapolnili tudi z dekleti, ki so se vpisovale na vzgojiteljsko šolo v Ljubljani.

Gimnazija Jesenice

Nameravajo odpreti tri oddelke splošne gimnazije in en pedagoški oddelek. Interes za splošno gimnazijo je veliko večji.

Gimnazija Škofja Loka

Prijavljeni kandidati po predpisih in proste kapacitete so usklajene. Prosta mesta v pedagoškem oddelku bodo zasedli s kandidatki, ki so se vpisale na vzgojiteljsko šolo v Ljubljani.

Strokovna služba poklicnega usmerjanja pri skupnosti za zaposlovanje in šolske svetovalne službe so zadolžene, da informirajo učence in starše o sprejemnih možnostih in kriterijih za sprejem. Zato so bila na zgoraj omenjenem sestanku sprejeta naslednja stališča:

– V razpisih posameznih šol bodo navedeni vsi pogoji za sprejem v šolo. Razpisne komisije bodo zahtevale mnenja osnovne šole o delovnih navadah učenca, njegovih interesih in sposobnostih za izbrano šolo.

– Šolski svetovalni delavci sestavijo enoten obrazec, na katerem bodo posredovali mnenje osnovne šole o učencu. Mnenja morajo biti realna, ne pavšalna za vse učence enaka. Učenec, ki dobi na šoli negativno mnenje, mora biti o tem seznanjen.

– srednje šole bodo v sprejemne komisije pritegnile strokovne sodelavce Skupnosti za zaposlovanje Kranj, ki bodo z vsemi podatki o učencih, ki jih imajo, sodelovali pri sprejemu najustreznejših kandidatov.

– Kandidati, ki bodo odklonjeni na posameznih šolah, morajo biti seznanjeni, da so odklonjeni, zaradi manjše ustreznosti za to šolo. Odgovornost za odklonitev kandidata naj srednje šole ne prelagajo na osnovne šole in strokovno službo skupnosti.

– Pri sprejemu učencev se upoštevajo predpisi; tisti, ki so se prijavili za določeno šolo že pri predpisih, imajo prednost.

– Pri sprejemu je treba upoštevati tudi dekleta, ki so se vpisovale na Vzgojiteljsko šolo v Ljubljani. Pedagoški oddelki v vseh občinah sodelujejo med seboj pri sprejemih tako, da bi upoštevali vse ustrezne kandidatke, če jih bodo v Ljubljani odklonili pri vpisih.

– Pedagoške kadre bo potrebno izobraževati v domači regiji. Zato se je potrebno čimprej dogovoriti, kje se bodo ti kadri šolali po prvi fazi usmerjenega izobraževanja.

Pri preusmeritvah neuspešnih učencev prvih letnikov srednjih šol sodelujejo vodstva srednjih šol s strokovno službo skupnosti za zaposlovanje ki naj skuša kandidate preusmeriti v poklice, kjer bodo uspešno zaključili šolanje.

Predpisi ne bodo mogli zadovoljiti vsakega posameznika. Kljub temu pa so koristni, zato naj bi jih obdržali tudi v bodoče. Usklajevanje kapacitet in sprejemnih kriterijev naj bi potekalo prej tako, da bi bilo več časa za preusmerjanje neustreznih kandidatov in informiranje učencev in staršev o možnostih izobraževanja po osnovni šoli.

S. S., A. B.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi
najinega dragega očeta

ANTONA KOKALJA

se iskreno zahvaljujem sodelavcem v montaži števec in termoplastiki za izkazano pozornost, izrečena sožalja, darovano cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njegovi poslednji poti. Vsem, ki ste nama v težkih trenutkih pomagali, iskrena hvala!

hčerki Dragi Pravst in
Majda Čarman.

Boji v Loškem pogorju

Sobota in nedelja, 18. in 19. 6. Na položaju. Te dni poteka na Gorenjskem vojaška vaja vseh ljudskih obrambe. Vključene so teritorialne enote in krajevne skupnosti pod vodstvom občinskega štaba. Fronta je zdvijala preko tega območja, prebivalci pa so za sovražnikovim hrbotom organizirali oborožen odpor.

Zjutraj smo obiskali štab, kjer so nas vodilni vojaški strokovnjaki seznanili s položajem na terenu – na „zasedenem ozemlju“ in na „osvobojenem ozemlju“. Kolona novinarjev je odšla na teren. V hribih sredi gozda so nas ustavili. Nadaljevali smo peš. Po kozji stezi smo prišli na opazovalnico. Tu so bili že najvišji slovenski voditelji: Sergej Kraigher, Andrej Marinc, France Popit, Mitja Ribičič, Janez Barborič, Miha Butara, Marjan Orožen in general Janko Sekirnik, Jože Ožbolt in Rudolf Hribnik. Tu so bili tudi zastopniki gorenjskih občin. Legendarni Srečo Tušar, polkovnik, znan po diverzantski akciji v Postojnski jami med NOB, je razlagal potek dogodkov. Na cesti pod nami se je pokazala izvidnica „sovražne kolone“. Za njo so prišli v strnjeni formaciji sovražnikov vojniki. Oprezno so korakali po cesti. Nenadoma pa je zagrmelo. Mirne senožeti in gozd so postali pekel. Iz zasede so zalajali mitraljezi in avtomati. Zasede ni bilo videti. Le tu in tam plamen morilskega ognja. „Sovražni“ plavi so odprli ogenj na slepo. Eden za drugim so padali. Iz zasede so planili trije „rdeči“ partizani, poseben izurjeni v jiu jitsu. Pograbili so po enega onesposobljenega napadalca in ga odpeljali v gozd. Na cesti so poskakali iz najbolj nedolžnih, dobro zamaskiranih kritij borci in pobrali „sovražnikom“, ki so obležali na cesti, orožje in dokumente. Nato so partizani v trenutku izginili in že so priletela „sovražna letala“ in „mitralirala“ sumljivo področje.

Odšli smo dalje v partizansko bazo, ki jo je zaseda branila. Ulil se je dež. Izvidniška letala so v nizkem letu preletavala področje. Sredi viharja in dežja pa so priropotali tik nad krošnjami helikopterji. V trenutku so pristali tik ob bazi. „Sovražnik“ torej ni popustil. Ker ni uspela kolona je poskusil z desantom. Plavi so skakali in z boka med tekom kosili po branilcih z avtomatskim orožjem. Prišlo je do boja mož proti možu iz bližine. Večina napadalcev je bila uničenih Ostanek – mala skupinica – se je zatekla v gozdič. Tu so jih partizani obkolili in uničili. Ostali so se pred premočnim pritiskom vrnili potepeno v helikoptere. Medtem so preiskovali bazo. Delavnice, ki je bila duhovito zamaskirana, niso našli. Šele „firbčnim“ novinarjem je uspelo (seveda s pomočjo komande), delavnico odkriti in obkrožiti iznajdljivost do kraja izkoriščenih možnosti.

Po zasedi in desantu je bil pregled transportnih sredstev. Od kmečkega koša, preko vprežnega voza, sedla in traktorja pa vse do helikopterja bi nam utegnili priti prav v partizanskem načinu vojskovanja.

Ogledali smo si še več strogo konspirativnih delavnic, štabov in bolnico. Človek bi kar stal in se čudil, kaj je

ZAHVALA

ob smrti najine drage mame

MARTE LAVRIČ

se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz TOZD Vzdrževanje in Organizacijskega področja za podarjena venca, sožalja in spremstvo na njeni zadnji poti

sinova
Boris in Ivo z družinama.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi
moje nenadomestljive
mame in sestre

IVANKE JANC

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem TOZD ERO, Števci in SPD ter sindikalni organizaciji, aktivu invalidov in pevcem, za darovano cvetje, denarno pomoč, izrečena sožalja in spremstvo na njeni zadnji poti. Še enkrat iskrena hvala!

žalujoči sin Franci
in sestra Slavka Mlakar
z družino

možno ustvariti tekorekoč iz nič, z golimi rokami in veliko iznajdljivosti. Vodiči so nam povedali, da je večina prijemov sad partizanskih izkušenj v NOB.

Zvečer pa smo bili na mitingu. Pod vasjo je igrala godba. Polna vas vozil in naše vojske ter civilov. Čisto partizansko vzdušje. Prikorakali so tudi pionirji domačega odreda. Predsednik krajevne skupnosti je domačine in borce pozdravil na „osvobojenem

ozemlju“ in v govoru spodbujal vse, naj z aktivno in pasivno akcijo onemogočijo sovražnika, kjerkoli je to mogoče. Nato so zapeli člani Loškega okteta, recitali so domači pionirji, amaterji – igralci Prešernovega gledališča pa so predstavili na oder dva duhovita skeča s partizansko tematiko. Domača folklorna skupina pa je zaplesala več slovenskih plesov.

Vtisi dneva so nepozabni. Naš človek je pripravljen tudi na najtežje. Moralna in materialna priprava je porok, da bomo kos tudi najtežjim časom, če bi do njih prišlo.

FY



Reševanje ranjencev s helikopterjem – „ranjenec“ je znani alpinist Roman Herlec



Top na pohodu – ob topu znani diverzant iz Postojnske jame polkovnik Srečo Tušar.

Prebrali smo za vas

Čeprav je od začetka, oziroma konca našega boja minilo že več kot trideset let, še vedno prihajajo na naš knjižni trg zanimive knjige, ki vsaka po svoje in v svojem stilu popisujejo tiste nepozabne hude, a veličastne dni. Pa naj gre za partizanske spomine, krajevne ali okrožne kronike ali pa za resnična, čisto historično-znanstvena dela – eno je kot pribito: vsa ta dela imajo, kljub časovno oddaljenim dogodkom, svoj mik in čar, hkrati pa predstavljajo tako ali drugače dragocene prispevke za veliko podobo in fresko naših preteklih dni, za fresko o našem narodnoosvobodilnem boju.

Med takšna dela sodi vsekakor tudi obširnejša knjiga Rada Zakonjške pod naslovom „Velika preizkušnja“, v kateri nam skuša znani štajerski partizan in prvoborec prikazati kronološko zgodovino narodnoosvobodilnega boja v Savinjski dolini.

Pisec se je torej omejil na določeno ozemlje in skušal s čim večjim številom dokumentov, pričevanj in tudi osebnih spominov prikazati lokalno kroniko NOB od 1941 do 1945 na tem ozemlju Štajerske, ki je v času NOB zaradi nemške okupacije doživljala svojevrstno usodo in tudi razvoj. Takšen, teritorialen način obravnavanja dogodkov in bojev iz dneva v dan, dogodkov, ki so na videz zelo malenkostni in s širšega aspekta celo obrobni, vendar pa nudijo na drugi strani pester mozaik življenja in bitja slehernega posameznika na tem območju, ki je zato tudi našel mesto v Zakonjškovi knjigi.

Slaba plat takšnega, teritorialno omejenega zgodovinopisja pa je, da nehote izgubi pred očmi celoto ter tako postanejo nekateri dogodki in ljudje za bralca, ki ne pozna krajev in ljudi, manj prezentni in jasni. Toda Zakonjšek je vsekakor hotel prav s podrobnim opisovanjem vseh ljudi in njihovih usod v Savinjski dolini postaviti spomenik tem ljudem, ki so zares in to je iz knjige zelo plastično razvidno, tudi v najtrših pogojih nemške okupacije, znali ostati zavedni Slovenci, se boriti in tudi umirati za svobodo.

Sicer pa ob prebiranju knjige vidimo, da je avtor skušal bolj izčrpno opisati začetno obdobje okupacije in NOB, še zlasti leto 1941. Sam pravi, da se mu zdi to obdobje najbolj pomembno. V tem času je namreč sleherni Slovenec stal pred izbiro, ali zatajiti sebe, svoj materin jezik, se za večno odpovedati svojemu narodu in iti z okupatorjem, kar je vodilo nujno na pot izdajstva, ali pa se upreti in se boriti z vero v srcu, da bo nekoč strašna pošast – nacionalsocializem in njegov oproda fašizem premagana. To je bila tista velika, enkratna preizkušnja, po kateri nosi knjiga tudi svoj naslov.

Med svoj dokumentarni tekst pa je avtor tu in tam vključil tudi nekaj reportažnih zapisov, spomine in pričevanja oseb, sodelujočih v NOB, s čemer je dal delu še posebno svežino, na drugi strani pa je v svoje besedilo vključil tudi mnogo nemške dokumentacije, ki pa žal daje le malo objektivno podobo dogajanja v Savinjski dolini med NOB.

Knjigo je izdala založba Borec v Ljubljani, opremila pa jo je Metka Krašovec.

D. Ž.

Odlična organizacija in množica kakovostnih športnih srečanj

XIII. LETNE ŠPORTNE IGRE ISKRA V NOVI GORICI

Sončna, skoraj preveč sončna in topla Nova Gorica je bila nad vse bogato okrašena z Iskrinimi zastavami in transparenti, ko je od 16. do 18. junija gostila skoraj 900 športnic in športnikov iz delovnih organizacij Iskre, ki so se zbrali na XIII. letnih športnih igrah.

Otvoritveni ceremonijal XIII. letnih športnih iger se je začel v petek zjutraj na pomožnem nogometnem igrišču. Blizu 900 nastopajočih se je ločeno po industrijah zvrstilo na igrišču, ko so jih drug za drugim pozdravili in jim zaželeli veliko športnih uspehov. Jože Vodopivec, predsednik KO OO sindikata Avtoelektrike, predsednik skupščine ZP Iskra Vladimir Klavs, predsednik KO OO sindikata ZP Jože Čebela, zastopnik sindikata kovinarjev Sergej Koglot ter namestnik glavnega direktorja Industrije avtoelektričnih izdelkov Vincenc Kokelj, ki je ob koncu svojega pozdravnega nagovora letošnje športne igre tudi odprl uradno. Množica športnic in športnikov se je po otvoritvi iger brž razkropila po številnih igriščih, tu v Novi Gorici tako zelo blizu druga drugemu, da skoraj ni bilo izgube časa za tiste, ki so tekmovali v različnih panogah. Kaj kmalu je s posameznih igrišč završalo, saj ob njih ni manjkalo živahnih in glasnih navijačev, ki so se razvneli skladno s tekmovanjem.



Namestnik glavnega direktorja Avtoelektrike je odprl igre.

Letošnje športne igre so potekale hitro in brez zastojev, vsekakor pa v znamenju tovariških, vendar pa kar se da odločnih obračunov. Tudi to pot so v končni skupni uvrstitvi poželi zmago športniki Industrije za teleko-



Odbojkarice iz IRET v Trstu so z dobro igro zasluženo dosegle ekipno zmago.

munikacije, elektroniko in elektromehaniko. Zanimivo pa je pri tem, da se je letos občutno zmanjšala prednost v številu doseženih točk pred



Zanesljiva je bila zmaga sahistov Elektromehanike.



Predsednik skupščine ZP Iskra Vladimir Klavs pozdravlja športnike.

drugo uvrščeno Avtoelektriko, oz. Avtomatiko, ki si je priborila v končni uvrstitvi solidno tretje mesto.

Tudi sicer je bilo v tekmovanjih nekaj presenečenj, ki pa so le še poglobila zanimanje kar precej številnih gledalcev, ki so tekme spremljali in so jih ogrevali solidni nastopi naših športnikov.

Prvič so na naših letnih igrah nastopili tudi športniki iz naše tržaške firme IRET in se lepo odrezali, kar še zlasti velja za ekipo odbojkaric. Le-ta je v precej hudi konkurenci zaslužno slavila zmago in v vseh tekmah, še prav posebno pa v finalni, prikazala zelo solidno igro. Predvsem odlični organizaciji gre vsa zahvala za to, da je tehnična ekipa solidno in hitro opravila vse obsežno delo pri izračunu rezultatov tekmovanj in pri izdaji biltena tako, da se je za 15. uro napovedana slavnostna razglasitev rezultatov in podelitev kolajn, plaket za najboljše ekipe v posamezni športni disciplini in treh pokalov za najboljše tri ekipe v končni uvrstitvi, lahko začela ob napovedanem času. Čeprav je dobršen



Pozdrav in čestitke namestnika generalnega direktorja ZP Antona Stipaniča.

del nastopajočih tedaj že zapustil Novo Gorico, se je na prijetnem hotel-skem vrtu hotela Park zbrala kar čedna družina Iskrinih športnic in športnikov, ki so živahno pozdravljali posebno tiste posameznike in ekipe, ki so na igrah dosegli najboljše rezultate. Seveda je tudi zaključni del letošnjih iger minil ob pozdravnih nagovorih in čestitkah za dosežene uspehe. Mimo pozdravnih besed Slavka Orešnika, predsednika republiškega odbora sindikata delavcev kovinske in elektro industrije Slovenije, pod čigar pokroviteljstvom so potekale letošnje športne igre v Novi Gorici, sta športnike nagovorila in jim čestitala še namestnik generalnega direktorja ZP Anton Stipanič ter glavni direktor Industrije avtoelektričnih

izdelkov Jože Eržen.

Najboljšim v posamezni športni zvrsti je kolajne podelil predsednik KO OO sindikata ZP Jože Čebela, plakete najboljšim ekipam v tekmovalnih panogah je podelil Jože Vodopivec, predsednik sindikata Avtoelektrike, medtem ko je glavni direktor Avtoelektrike Jože Eržen podelil pokale trem najboljšim ekipam športnikov v skupni uvrstitvi. Vsi udeleženci letošnjih športnih iger Iskre pa so dobili lične značke v spomin na XIII. letne športne igre Iskre v Novi Gorici.

Domačini so pri izvedbi letošnjih iger opravili solidno, dokaj zahtevno nalogo, za kar jim gre vsa pohvala, z uspeho organizacijo pa so napovedali, da bo tudi 2. julija, ko bo Nova Gorica prizorišče letošnjega praznovanja dneva borca in dneva Iskre, poskrbljeno, da bo ta naša največja vsakoletna



Predsednik KO OOS ZP Iskra Jože Čebela pozdravlja udeležence XIII. letnih športnih iger Iskre v Novi Gorici, ki so ob odlični organizaciji in solidnih športnih srečanjih dobro uspele.

TEHNIČNI REZULTATI XIII. LETNIH ŠPORTNIH IGER

Ženske:

Odbojka: 1. IRET, 2. Elektromehanika, 3. Široka potrošnja, 4. Avtoelektrika, 5. Iskra Commerce - ISE, 6. Avtomatika.

Košarka: 1. Avtoelektrika, 2. Elektromehanika, 3. Iskra Commerce - ISE, 4. Široka potrošnja, 5. Avtomatika, 6. IEZE

Rokomet: 1. IEZE, 2. Avtoelektrika, 3. Elektromehanika, 4. Iskra Commerce - ISE, 5. Široka potrošnja, 6. Avtomatika

Kegljanje - ekipno: 1. Avtomatika 2397, 2. Elektromehanika 2350, 3. Avtoelektrika 2263, 4. Iskra Commerce - ISE 1997, 5. IEZE 1950, 6. IPT - SEM 1533, 7. Široka potrošnja 1358 kegljev; posameznice: 1. Miklavčič (Avtomatika) 460, 2. Zore (Elektromehanika) 422, 3. Baskovec (Avtomatika) 410, 4. Majstorovič (Elektromehanika) 408, 5. Cenčič (Avtomatika) 405, 6. Ivanetič (Elektromehanika) 404, 7. Lopan (IEZE) 403, 8. Dalmacija (Avtomatika) 403, 9. Šparovec (Elektromehanika) 403, 10. Rupnik 401, 11. Fornuzzi (obe Avto-



Pokale za najboljše tri ekipe so prevzeli Ilko Vidic iz Avtoelektrike za drugo, Niko Drinovec iz Elektromehanike za prvo ter Slavko Munda iz Avtomatike za tretje mesto (z desne na levo).

elektrika, 12. Markelj (Š. P.), 13. Adamič (IC - ISE), 14. Marincič, 15. Laharnar (obe Avtoelektrika), 16. Slovenec (IEZE), 17. Škoberne (Avtoelektrika), 18. Čož (Avtomatika), 19. Čej (Elektromehanika), 20. Čargo (Avtomatika), 21. Makovec (Avtomatika), 22. Isajlovič (IC - ISE), 23. Zadravec (Elektromehanika), 24. Jakovac (IPT - SEM), 25. Maver (IEZE), 26. Šraj (ŠP), 27. Trček (IC - ISE), 28. Novak (IPT - SEM), 29. Mohorič (ŠP), 30. Kranjc (IC - SEM), 31. Gašparut (IEZE), 32. Šlibar (IC - ISE), 33. Vavpotič (IPT - SEM), 34. Tušek (ŠP), 35. Lavriša (IC - ISE), 36. Dolan (IPT - SEM), 37. Gojgič (IEZE), 38. Čečelič, 39. Sevo (obe IPT - SEM), 40. Obermajer (IEZE)

Streljanje - ekipno: 1. Elektromehanika 467, 2. Avtoelektrika 437, 3. Baterije Zmaj 411, 4. Široka potrošnja 371, 5. IPT -



Spominsko priznanje Francu Cotiču iz TOZD Napajanja v Novem mestu, ki je pred 30 leti organiziral prve športne igre v Iskre.

prireditve dobro uspele.

Športniki so se iz Nove Gorice razšli s klicem: Nasvidenje na XIV. letnih igrah Iskre 1978 v Kranju!

Moški

Nogomet: 1. Avtoelektrika, 2. Elektromehanika, 3. Avtomatika, 4. IEZE, 5. IPT - SEM, 6. Široka potrošnja, 7. Iskra Commerce - ISE

Odbojka: 1. Elektromehanika, 2. Avtomatika, 3. Avtoelektrika, 4. IEZE, 5. Široka potrošnja, 6. IRET, 7. Iskra Commerce - ISE

Košarka: 1. Široka potrošnja, 2. Avtoelektrika, 3. Kondenzatorji, 4. Elektromehanika, 5. IPT - SEM, 6. Iskra Commerce - ISE, 7. IEZE, 8. Avtomatika

Rokomet: 1. Avtoelektrika, 2. Elektromehanika, 3. IPT - SEM, 4. Široka potrošnja, 5. Kondenzatorji, 6. Iskra Commerce - ISE, 7. Avtomatika, 8. IEZE

Kegljanje - ekipno: 1. Elektromehanika 3472, 2. Avtoelektrika 3382, 3. Avtomatika 3289, 4. Iskra Commerce - ISE 3269, 5. Široka potrošnja 3252, 6. IPT - SEM 2945, 7. IEZE 2935 kegljev - posamezniki: 1. Steržaj (IC - ISE) 487, 2. Sajevec (Elektromehanika) 474, 3. Farkaš 474, 4. Šinogoj (oba Avtoelektrika) 471, 5. Doljak (ŠP) 457, 6. Zalokar (Elektromehanika) 454, 7. Martz (IPT - SEM) 450, 8. Bregar 439, 9. Zevnik (oba Elektromehanika) 438, 10. Bilodjeric (Avtomatika) 436, 11. Lavrič (IEZE), 12. Jamšek (Avtomatika), 13. Šarlah (IEZE), 14. Mermolja (Avtoelektrika), 15. Tomaškovič (IC - ISE), 16. Bremec (Avtoelektrika), 17. Rajgelj (Elektromehanika) 18. Juvančič, 19. Cukrov (oba ŠP), 20. Košmrlj (Avtomatika), 21. Planinc (Elektromehanika), 22. Maraz (Avtoelektrika), 23. Prezelj (ŠP), 24. Oman (Elektromehanika), 25. Božič (Avtomatika), 26. Žirovnik (ŠP), 27. Penko, 28. Ravnič (oba Avtomatika), 29. Rkavec (Elektromehanika), 30. Šafar (IC - ISE), 31. Petrič, 32. Gradišar (oba IEZE), 33. Cankar, 34. Ozimec (oba IC - ISE), 35. Štefanič (Avtoelektrika), 36. Kovačič (Avtomatika), 37.



Na odbojarskem igrišču je bilo zelo vroče, najsi bo pri tekmovanju ženskih, ali moških ekip.

SEM 366, 6. Avtomatika 362, 7. IC - ISE 262, 8. IEZE 160 krogov - posameznice: 1. Murovec (Avtoelektrika) 162, 2. Marn 161, 3. Malovrh 153, 4. Oblak (vse Elektromehanika) 153, 5. Rupnik (Avtoelektrika) 146, 6. Novak (IPT - SEM) 141, 7. Krisper (Zmaj) 141, 8. Kjuder (Široka potrošnja), 9. Kocman 136, 10. Trobec (obe Zmaj) 134, 11. Remec (Avtoelektrika), 12. Vukčević (Avtomatika), 13. Ševo (IPT - SEM), 14. Kacin (Avtomatika), 15. Bernetič (ŠP), 16. Bevec (Avtomatika), 17. Kuret (ŠP), 18. Kranjc (IC - ISE), 19. Paunović (IPT - SEM), 20. Bratuš (IC - ISE), 21. Ventar (IEZE), 22. Kušar (IC - ISE), 23. Kadunc, 24. Štefančič (obe IEZE)

Namizni tenis - ekipno: 1. Elektromehanika, 2. Avtoelektrika, 3. Avtomatika, 4. Široka potrošnja, 5. IEZE, 6. IC - ISE, - posameznice: 1. Fajfar, 2. Pompe (obe Elektromehanika), 3. Jančar, 4. Jarc, (obe Avtomatika), 5. Krt, 6. Oblak (obe Avtomatika), 7. Maver (IEZE), 8. Veškovič (Avtoelektrika), 9. Haljak (IC - ISE), 10. Martinuč (ŠP), 11. Šparovec (IC - ISE), 12. Janžekovič (ŠP), 13. Sturm (IC - ISE), 14. Slovenec (IEZE)



Balinarji so se dajali v prijetni senci in brez večjega hrupa navijačev.

(Nadaljevanje na 12. strani)

